

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

ÇANKIRI İLİNİN BAZI KÜLTÜREL VE TURİSTİK
DEĞERLERİNİN KOLAJ TEKNİĞİYLE
YORUMLANMASI

Karrar ROSHDAWI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Oğuzhan UZUN

Çankırı – 2024

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

ÇANKIRI İLİ'NİN BAZI KÜLTÜREL VE TURİSTİK
DEĞERLERİNİN KOLAJ TEKNİĞİYLE
YORUMLANMASI

Karrar ROSHDAMI
ORCID: 0000-0002-3362-8545

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Oğuzhan UZUN

Çankırı – 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	iii
TEZ KABUL VE ONAY	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR	viii
GÖRSEL LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ	4
3. KOLAJLA İLGİLİ TANIMLAR VE KOLAJ TARİHİNDE ÖNE ÇIKAN BAZI AKIMLAR	7
3.1. KOLAJ, ASAMBLAJ, FOTOMONTAJ, PAPIER COLLE VE MONTAJ TANIMLARI	7
3.2. KOLAJ TARİHİNDE ÖNE ÇIKAN BAZI AKIMLAR	8
3.2.1. Kübizm	9
3.2.2. Dadaizm	16
3.2.3. Fütürizm	21
3.2.4. Sürrealizm (Gerçeküstçülük)	29
3.2.5. Bauhaus	32
3.2.6. Konstruktivizm	34
3.2.7. Soyut Ekspresyonizm	35
3.2.8. Pop Art	39
4. ÇANKIRI'YA ÖZGÜ ANAHTAR KELİMELER VE ÇALIŞMALAR	43
4.1. ÇANKIRI'YA ÖZGÜ ANAHTAR KELİMELER	43
4.1.1. Tuz	43
4.1.2. Kavun	43
4.1.3. Kiraz	44
4.1.4. İstiklal Yolu	44
4.1.5. Taş Mescit (Cemalettin Ferruh Şifahanesi ve Darulhadisi)	44
4.1.6. Çan Saati (Saat Kulesi)	45
4.1.7. Hazım Dağlı Tabiat Parkı	45
4.1.8. İnandık Vazosu	46
4.1.9. Çerkeş Konakları	46
4.2. ÇALIŞMALAR	47

4.2.1.Orijinal Çizilen Portreler Üzerine Uygulamalar	47
4.2.2.Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Uygulamalar	51
4.2.3.Dünyaca Ünlü Kişi ve Resimlerin Uygulamaları	52
4.2.4.Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızla Uygulamalar.....	55
4.2.5.Dünyaca Ünlü Türkü Sanatçılarımızı İçeren Uygulamalar	58
4.2.6.Çan Saatine Yönelik Uygulamalar	59
4.2.7.İnandık Vazosunu İçeren Uygulama.....	61
4.2.8.Taş Mescid'i İçeren Uygulama.....	62
4.2.9.Çerkeş Konaklarını Anlatan Uygulama	64
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKÇA	66
ÖZGEÇMİŞ.....	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım *Çankırı İlinin Bazı Kültürel ve Turistik Değerlerinin Kolaj Tekniğiyle Yorumlanması* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe özenle uyduğumu, tez içerisindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu, doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntı için kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu; ayrıca, yazılı izin alınmış olması dışında tezde herhangi birisine ait kişisel veri bulunmadığını, tezin bizzat teslim ettiğim basılı veya elektronik kopyasında bulunan bana ait kişisel verilerin tezde yer alması için izin verdiğimi ve telif hakkı başkasına ait olan yazılı, görsel, işitsel veya başka biçimdeki herhangi bir malzemenin ancak bilimsel etik ilkeleri çerçevesinde ve/veya gerekli izinler alınarak tezde kullanıldığını beyan ederim.

imzası

Karrar ROSHDAWI

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Enstitümüz Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı öğrencisi Karrar ROSHDAWI tarafından hazırlanan *Çankırı İlinin Bazı Kültürel ve Turistik Değerlerinin Kolaj Tekniğiyle Yorumlanması* başlıklı bu çalışma, 02/02/2024 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Danışman	: Doç. Dr. Oğuzhan UZUN	İmza:
Üye	: Prof. Dr. Ersoy YILMAZ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA	İmza:

ONAY

Bu tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yönetim Kurulunun 17/01/2024 tarih ve 2/3 sayılı kararıyla belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ersoy YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışmanım Doç. Dr. Oğuzhan UZUN'a, tez çalışma sürecimde desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen bana olan güvenlerini hissettiğim eşim ve aileme teşekkür ederim.

02/02/2024

Karrar ROSHDAWI

ÖZET

Tezin Başlığı : Çankırı İlinin Bazı Kültürel ve Turistik Değerlerinin Kolaj Tekniğiyle Yorumlanması

Tezin Yazarı : Karrar ROSHDAWI

Danışman : Doç. Dr. Oğuzhan UZUN

Tezin Türü : Yüksek Lisans Tezi

Bu çalışmada plastik sanatlarda önemli yer tutan kolaj tekniği ele alınmıştır. İlk olarak kolaj tekniği ile ilgili literatür taranarak yapılan çeşitli disiplinlerdeki çalışmalar incelenmiş ve kolaj tekniğinin farklı algısal etkileri değerlendirilmiştir. Sonrasında Çankırı'ya ait farklı bazı kültürel ve turistik değerler örnek olarak alınmış ve bu değerler gerek farklı malzemeler kullanılarak gerekse de çizilen orijinal resimlerle birlikte kullanılarak ve kolaj tekniğiyle yorumlanarak orijinal çalışmalar oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalarla Çankırı'nın kültürel ve turistik değerlerinin kolaj tekniğiyle farklı açılardan yorumlanması ve anlatılmasının salt bir resimden öteye geçilerek farklı bir anlatım ögesi ve yöntemi olacağı ve algılama seviyesini arttıracığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda Çankırı'nın kültürel ve turistik değerlerinin algılama seviyesini arttırmak konusunda kolaj çalışmalar önemli bir yer edinebilir.

Anahtar Kelimeler: Kolaj, Plastik Sanatlar, Çankırı

ABSTRACT

Thesis Title : Interpretation of Some Cultural and Touristic Values of Çankırı Province with Collage Technique
Author : Karrar ROSHDAWI
Supervisor : Assoc. Prof. Oğuzhan UZUN
Thesis Type : Master's Thesis

In this study, the collage technique, which has an important place in plastic arts, is discussed. First, the literature on the collage technique was scanned, studies in various disciplines were examined, and the different perceptual effects of the collage technique were evaluated. Afterwards, some different cultural and touristic values of Çankırı were taken as examples and original works were created by using different materials and using original pictures and interpreting them with the collage technique. With the studies carried out, it is thought that interpreting and explaining the cultural and touristic values of Çankırı from different angles with the collage technique will go beyond a mere painting and will be a different expression element and method and will increase the level of perception. In this regard, collage works can have an important place in increasing the perception level of Çankırı's cultural and touristic values.

Keywords: Collage, Plastic Arts, Çankırı

KISALTMALAR

t.ü.y.b. tuval üzerine yağlı boya

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel No	Sayfa
Görsel 3. 1. Kolajın Soy Kütüğü.....	8
Görsel 3. 2. Avignonlu Kızlar, Pablo Picasso, 1907, Yağlı Boya Resim, (243.9x233.7cm) Modern Sanatlar Müzesi New York (<i>Avignonlu Kızlar</i> , 2023)...	10
Görsel 3. 3. Houses at L'Estaque, Georges Braque, 1908, t.ü.y.b., 73 x 60 cm, Kunstmuseum Bern, Bern, Switzerland (<i>Houses at L'Estaque</i> , 2023).....	11
Görsel 3. 4. Still Life with Chair-Caning, Pablo Picasso, 1912, Kenarları Halatla Çevrelenmiş t.ü.y.b. ve Baskılı Muşamba, 29*37cm, (Musée Picasso, Paris) (Poggi, 1992,s.1).....	12
Görsel 3. 5. Fruit dish and Glass, Georges Braque, 1912, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt ve Kara Kalem, 62.9*45,7cm, Metropolitan Museum of Art, US (Poggi, 1992, s.2).....	14
Görsel 3. 6. Breakfast (Le Petit déjeuner), Juan Gris, 1914, Tuval Üzerine Yapıştırılmış Kağıt, Pastel Boya Ve Yağlı Boya, 80.9*x59.7cm, The Museum of Modern Arts (<i>Moma:35572</i> , 2023).....	14
Görsel 3. 7. Maquette for Guitar, Pablo Picasso, 1912, Kolaj, Yağlı boya, Karton, 77.5x35cm, Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US (<i>Maquette for guitar</i> , 2023).....	16
Görsel 3. 8. Untitled (Collage With Squares Arranged According To The Law Of Chance), Jean (Hans) Arp, 1916–17, Yırtık Ve Yapıştırılmış Kağıt Ve Renkli Kağıt Üzerine Renkli Kağıt, (48.5 x 34.6 cm) Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US (<i>Moma:37013</i> , 2023).....	17
Görsel 3. 9. Cut with the Kitchen Knife Dada Through the Last Weimar Beer-Belly Cultural Epoch of Germany, Hannah Höch, 1919–1920, Kolaj, Karışık Teknik, (114x90cm) Nationalgalerie, Staatliche Museen, Berlin (<i>Hannah Höch</i> , 2023).....	18

Görsel 3. 10. Mechanical Head (The Spirit of Our Time), Hausmann, 1919-1920, Nesnelerle Birlikte Ahşap Manken Kafası, 32,5x21x20 cm (Centre Pompidou, Musée National d'Art Moderne, Paris) (<i>Raoul Hausmann</i> , 2023).....	19
Görsel 3. 11. Merz Picture 46A The Skittle Picture, Kurt Schwitters, 1921, Tahta Üzerinde Ahşap, Yağlı Boya, Metal Ve Kartondan Oluşan Montaj, Photograph: Kurt und Ernst Schwitters Stiftung, Hannover, Sprengel Museum Hannover/ DACS (<i>Schwitters</i> , 2023).....	20
Görsel 3. 12. Adolf the Übermensch: Swallows Gold And Spouts Junk, John Heartfield, Fotomontaj, (38.1×27.9cm), The Museum of Fine Arts, Huston (<i>John Heartfield</i> , 2023).....	21
Görsel 3. 13. Charge of the Lancers, Umberto Boccioni, 1915, Tuval Üzerine Zamklı Boya Ve Yapıştırılmış Kağıtlı Kolaj, 50 x 32 cm Jucker Collection, Milan.....	22
Görsel 3. 14. Dynamism of a Woman's Head, Umberto Boccioni, 1914, Tuval Üzerine Kağıt Yapıştırma Kolaj, Sulu Boya, Guaj, Mürekkep Ve Yağlı Boya, Civico Museo d'Arte Contemporanea, Palazzo Reale, Milan. Photo Saporette.....	23
Görsel 3. 15. Free-Word Painting, Carlo Carra, 1914, Mürekkep, Guaj Boya Ve Kara Kelemlerle Karton Üzerine Yaptığı Yapıştırılmış Kağıt Kolaj, 38.5x30 cm Mattioli Collection, Milan.....	24
Görsel 3. 16. Pursuit, Carlo Carra, 1914, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıtlar Kolajlı, Kara Kalem Ve Guaj Boya, 39 x 68 cm, Mattioli Collection Milan.....	25
Görsel 3. 17. Line of Velocity + Landscape, Giacomo Balla, 1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıtlarla Kolaj, 35x28.5cm, Private Collection.....	26
Görsel 3. 18. Dimostrazione patriottica, Giacomo Balla, 1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt Kolaj Ve Guaj Boya, Calmarini Collection, Milan.....	26
Görsel 3. 19. Still Life: Bottle, Vase and Newspaper on a Table, Gino Severini, 1914-1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt Kolajı, Gazete Kağıdı, Kara Kalem Ve Beyaz Tebeşir, (56.2×47.6 cm), The Alfred Stieglitz Collection, The Metropolitan Museum of Art.....	27

Görsel 3. 20. Reservist of the First Division, Kazimir Malevich, 1914, t.ü.y.b., Kolaj ve Termometre, (53.7 x 44.8 cm), Museum of Modern Art.....	28
Görsel 3.21. İtalyan Natürmort, Liubov Popova, 1914, t.ü.y.b., Alçı ve Kağıt, (62.2 x 48.6 cm), Tretyakov Gallery, Moscow, Russia.....	29
Görsel 3. 22. Two Children Are Threatened by a Nightingale (Deux Enfants sont menacés par un rossignol), Max Ernst, 1924, Boyanmış Ahşap Elemanlarla Yağlı Boya Ve Ahşap Üzerine Ahşap Çerçeve İle Baskılı Kağıtların Kesilmesi Ve Yapıştırılması, (69.8x57.1x11.4cm), The Museum of Modern Art, New York, Purchase (256.1937).....	30
Görsel 3. 23. Untitled (Oriental painting of bird with cherry blossoms), 1964, Kağıt Kolaj, (30.5×22.9 cm), Smithsonian American Art Museum, Gift of The Joseph and Robert Cornell Memorial Foundation.....	31
Görsel 3. 24. Illumined Pleasures, Salvador Dali,1929, (23.8 x 34.7cm), Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US.....	32
Görsel 3. 25. Pneumatik (Tire), László Moholy-Nagy, 1924, Kolaj ve Kağıt, (31.5x22 cm), Louisiana Museum of Modern Art, Humlebaek, Denmark.....	33
Görsel 3. 26. Our Unnerving City, Marianne Brandt, 1926, Kalın Gri Kağıt Üzerine Gazete Kupürlerinin Montajı (Kolaj), (63×50cm), Collection Galerie Berinson, Berlin/UBU Gallery, New York.....	34
Görsel 3. 27. Pro eto. Ei i mne (About This. To Her and to Me) Aleksandr Rodchenko, Fotomontaj, Sayfa (Her Biri): (23x15,5 Cm), Genel (Kapalı): (23x15,5x 0,3 cm),Publisher Gosudarstvennoe izdatel'stvo (State Publishing House),Moscow.	35
Görsel 3. 28. Profile/Part I, The Twenties: Mecklenberg County, School Bell Time, Romare Bearden, 1978, Mukavva Üzerine Kolaj, Kingsborough Community College, The City University of New York. Romare Bearden Foundation/VAGA at Artists Rights Society (ARS), New York. Photo by Paul Takeuchi.Cincinnati Art Museum.....	36
Görsel 3. 29. Collage, Ad Reinhardt, 1940, Mukavva Üzerine Kesilmiş Ve Yapıştırılmış Baskılı Kağıtlar, (39.8 x 33.6cm), MOMA.....	37

Görsel 3. 30. Alberto Burri'nin 1952 Yılında Tuval Üzerine Yağlı Boya, Kumaş Kolajı, Kum, Yapıştırıcı Ve Çuval Bezi İle Yaptığı Eser.....	38
Görsel 3. 31. Signs, Robert Rauschenberg, 1970, (109.22x86.36cm), Ekran Çıktısı Kolaj, Museum Of Modern Arts.....	39
Görsel 3. 32. Meet the People, Eduardo Paolozzi, 1948, Kart Üzerine Baskılı Kağıtlar Kolajı, (35.9 × 24.1cm), Tate Modern, London, Uk.....	40
Görsel 3. 33. Just What Is It That Makes Today's Homes So Different, So Appealing? Richard Hamilton, 1956, Kolaj, (26x24,8cm), Kunsthalle Tübingen, Tübingen.....	41
Görsel 3. 34. Pearblossom Highway, David Hockney, Foto Kolaj, (181.6x271.8cm), California, United States.....	41
Görsel 4. 1. Çankırı tuzu.....	43
Görsel 4. 2. Kavun.....	43
Görsel 4. 3. Kiraz.....	44
Görsel 4. 4. Taş Mescit.....	44
Görsel 4. 5. Çan Saati.....	45
Görsel 4. 6. Hazım Dağlı Tabiat Parkı.....	45
Görsel 4. 7. İnandık Vazosu.....	46
Görsel 4. 8. Çerkeş Konağı.....	46
Görsel 4. 9. Karrar ROSHDAWI, <i>Çankırı'nın Güzelliklerini Anlatan Elinde Gül Olan Anonim Kız</i> , Kolaj Tekniği, Yağlı Boya, Karton Kağıt, Gazete ,Tül, Resimler, Düğmeler (40x50cm), 2024.....	47
Görsel 4. 10. Karrar ROSHDAWI, <i>Aklında Çankırı Olan Anonim Bir Kız Figürü</i> , Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Derz Filesı, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, (40x30cm), 2024.....	48

Görsel 4. 11. Karrar ROSHDAWI, <i>Çankırı'yı Düşünen Anonim Kız</i> , Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Derz Filesi, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, Düğme, Kağıt Bant, (40x30cm), 2024.....	49
Görsel 4. 12. Karrar ROSHDAWI, <i>Üzüntülü Anonim Kız</i> , Kolaj Tekniği, Yağlı Boya, Akrilik Boya, Derz Filesi, Fotoğraf, CD parçası, (40x50cm), 2024.....	50
Görsel 4. 13. Karrar ROSHDAWI, <i>Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Photoshop Kolaj Çalışmaları</i> , 2024.....	51
Görsel 4. 14. Karrar ROSHDAWI, <i>Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Yapay Zeka Kolaj Çalışmaları</i> , 2024.....	52
Görsel 4. 15. Karrar ROSHDAWI, <i>Marilyn MONROE Ve Arkasında Çankırı'da Yer Alan Çan Saati</i> , Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Gazete Kağıdı, Ahşap, Akrilik Boya, (70x50cm),2024.....	53
Görsel 4. 16. Karrar ROSHDAWI, <i>İnci Küpeli Kız Kolajı</i> , Kolaj Tekniği, Gazete Kağıdı, Karton, Akrilik Boya, Fotoğraf, (70x50cm), 2024.....	54
Görsel 4. 17. Karrar ROSHDAWI, <i>Dede Korkut Ve Taş Mescitte Yer Alan Eczacılık Sembolü</i> , Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Karton, Ahşap, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, (70x50cm), 2024.....	55
Görsel 4. 18. Karrar ROSHDAWI, <i>Hacivat Karagöz ve Çankırı Kaya Tuzu</i> , Kolaj ve Asamblaj tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Karton, Tuz (70x50cm), 2024.....	56
Görsel 4. 19. Karrar ROSHDAWI, <i>Meddah Ve Çankırı İnandık Vazosu</i> , Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Gazete Kağıdı, Karton, (70x50cm), 2024.....	57
Görsel 4. 20. Karrar ROSHDAWI, <i>Neşet Ertaş Hazım Dağlı Tabiat Parkının Önünde</i> , Kolaj Tekniği, Karton, Gazete, Akrilik Boya (70x50cm), 2024.....	58

Görsel 4. 21. Karrar ROSHDAWI, <i>Aşık Veysel Ve Arkasında Çankırı'da Yer Alan Çan Saati</i> , Kolaj ve Asamblaj teknikleri, Akrilik Boya, Gazete Kağıdı, Ahşap, Karton, (70x50cm), 2024.....	59
Görsel 4. 22. Karrar ROSHDAWI, <i>Çan Saatinin Akrilik Boya, Tuz Ve Ahşap Kullanılarak Yapılan Asamblajı</i> , Asamblaj Tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Tuz, (34x50cm), 2024.....	60
Görsel 4. 23. Karrar ROSHDAWI, <i>Çan Saatinin Dijital Photoshop Kolajı</i> , Photoshop tekniği, 2024.....	61
Görsel 4. 24. Karrar ROSHDAWI, <i>İnandık Vazosunun Asamblaj Çalışması</i> , Asamblaj ve Kolaj Tekniği, Tuz, Ahşap, Gazete Kağıdı Ve Akrilik Boya, (70x50), 2024.....	62
Görsel 4. 25. Karrar ROSHDAWI, <i>Taş Mescid Asamblaj Çalışması</i> , Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Gazete Kağıdı, (70x50cm), 2024.....	63
Görsel 4. 26. Karrar ROSHDAWI, <i>Çerkeş Konakları</i> , Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Ahşap, Karton, Patpat, Akrilik Boya, Derz Filesı, (70x50cm), 2024.....	64

1. GİRİŞ

KONU

Disiplinler arası bir sanat dalı olan kolaj tekniği, afiş tasarımlarından resimli çocuk kitaplarına, mekan algısından dijital sanata geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Kolaj tekniği, sanatsal bir ifade aracı olarak bireyin hayal gücünü geliştirmede, bütün ile parça ilişkisini kurgulayabilmede ve farklı parçaları birleştirerek sentez yeteneğini geliştirmede etkilidir (Uz, 2023).

Sadek ve Rahim (2019) kolaj sanatının eski Mısır mirasını canlandırmak için kullanılmasının turizm reklamcılığının rekabet gücünü güçlendirdiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca Eski Mısır mirasının geleneksellikten uzak yeni bir formda sergilenmesinin turistlerin Mısır'ın turistik yerlerini ziyaret etme arzusunu ve merakını harekete geçirdiğini belirtmiş ve kolaj sanatının turistik posterlerde estetik boyutlar oluşturma ve dolayısıyla turistlerin ilgisini çekme yeteneğini harekete geçirdiğini saptamışlardır.

Karaoğlu Can ve Buldaç (2022) konusu Dada akımı olan ve kolaj tekniğinin kullanılacağı bir çalıştay organize ederek katılımcılara mekan için ürün tasarlatmışlardır.

Pazarlıoğlu Bingöl ve Çevik (2020), kolaj üretimleri, asamblaj ve montaja değinmişler ve bu kapsamdaki sanatçıların yapıtlarından okumalar gerçekleştirmişlerdir.

Harman Aslan ve Diker (2023) araştırmalarının bir kısmında gençlerin somut kültürel miras farkındalığını ölçmek için etkili bir ifade etme biçimi olan kolaj tekniğini kullanmışlardır.

Yıldız (2021) geçmişten bugüne gerek yurt dışındaki gerekse Türkiye'deki kolaj tekniğiyle yapılan afiş tasarımlarından seçimler yapmış, söz konusu tasarımları irdelemiştir. İrdelenen tasarımlardan ve konu üzerine yapılan araştırmalardan yola çıkılarak Shakespeare'ın kitapları üzerine kolaj tekniğiyle afiş çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmalarda önce dergi, gazete, kumaş vb. malzemeler kullanılarak elle

biçimlendirme yöntemi uygulanmış, ardından söz konusu çalışmalar dijital ortama aktararak dijital kolaj, tipografi, doku vb. tasarım öğeleriyle desteklenmiştir.

Çankırı'nın turistik ve kültürel değerlerinin reklam ve tanıtımına yönelik bazı web siteleri incelendiğinde görsellerde eski tarihli fotoğrafların yer aldığı gözlemlenmiştir. Günümüz teknolojisinde fotoğrafların tanıtımda yeterince etkili olmayacağı, zenginleştirilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Bu durum çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Yukarıda yer alan yazarların (Pazarlıoğlu Bingöl ve Çevik (2020), Yıldız (2021), Karaoğlu Can ve Buldaç (2022), Sadek ve Rahim (2019), Eldek (2019), Harman Aslan ve Diker (2023)) çalışmalarının topluca değerlendirilmesinden hareketle bu çalışmada Çankırı'nın bazı turistik ve kültürel değerlerinin belirlenen Karaoğlu Can ve Buldaç'ın (2022) çalışmalarında belirlediği anahtar kelimeler ve temalarla kurgulanarak kolaj, asamblaj ve fotomontaj eserlerle ifade edilme gereği olduğu görülmüştür. Çankırı'ya has özellikleri yeni bir bakış açısı ve teknikle kurgulayarak sunan ve tarihi ve kültürel değerlerimiz hakkında bilgi veren eserlerin, Çankırı'nın tanıtım ve reklamına katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu durum çalışmanın önemini açıklamaktadır.

AMAÇ

Bu doğrultuda çalışmanın özetle amacı, kolaj tekniğinin kullanım biçimlerini incelemek ve günümüzde bu tekniklerle Çankırı İli'nin bazı kültürel ve turistik değerlerine yönelik özgün tasarımlar yapmak ve bu eserler üzerinden okumalar gerçekleştirmektir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Çalışmanın kapsam ve sınırlılıkları ise şöyledir:

Çankırı'nın tüm kültürel ve turistik değerleriyle ilgili çalışmaların yapılması zaman ve maliyet açısından külfetli olacağından çalışma bazı kültürel ve turistik değerlerle sınırlı tutulmuştur. Ayrıca kolajda birçok malzeme kullanılabileceğinden, basit, sade ve ekonomik açıdan uygun bütçeli malzemeler seçilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi ise şöyledir:

Bu tez çalışmasında Çankırı İli'nin bazı kültürel ve turistik değerlerinin kolaj tekniğiyle yorumlanması amaçlanmıştır. Araştırmanın kurgulanmasında konu ile ilgili bazı çalışmalardan (Pazarlıoğlu Bingöl ve Çevik (2020), Yıldız (2021), Karaoğlu Can ve Buldaç (2022), Sadek ve Rahim (2019), Eldek (2019), Harman Aslan ve Diker (2023) faydalanılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle kolaj tekniği hakkında yerli ve yabancı literatür araştırılmıştır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Sonrasında Çankırı'ya özgü anahtar kelimeler üzerinden özgün ve akılda kalıcı bir dizi ana tema belirlenmiştir.

Çankırı'ya özgü anahtar kelimeler tuz, kavun, kiraz, İstiklal Yolu, Taş Mescit, Çan saati, Hazım Dağlı Tabiat Parkı, İnandık vazosu, Çerkeş konakları vb. gibi değerlerdir. Ana temalar ise Çankırı'nın değerlerinin tanıtımına yönelik akılda kalıcı, özgün ve farklı ifade edilme olarak belirlenmiştir. Ayrıca 9 farklı kategoride 20 çalışma yapılmış ve okumalar gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışmalarda kiraz ile kavunun birleştiği meyve ve tuz kolajlı çalışmalar, Marilyn MONROE'nun Çankırı'da yer alan çan saatini tanıttığı kolaj, Neşet ERTAŞ ve arkasında tabiat parkı vb. gibi orijinal çalışmalar ortaya konulmuştur. Çankırı'da bulunan bazı kültürel ve turistik değerler Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü'nün web sayfasından alınarak ve/veya yerinde fotoğraflanarak belirlenmiş ve Çankırı'ya has kaya tuzu ve ahşap da bazı çalışmalarda kullanılarak özgün çalışmalar ortaya koyulmuştur. Bu eserlerde orijinal resim çizme, tuz ahşap gibi malzemeler kullanma, dergi, gazete, kumaş vb. malzemeler kullanma ve dijital kolaj, yapay zeka kolaj ve asamblajlara yer verilmiş ve bu özgün eserler üzerinden okumalar gerçekleştirilmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Bu tez konusu ile yakından ilgili bazı çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Oskay (2001) 1912 ile 1914 yılları arasında kalan döneme ait Pablo Picasso, George Braque ve Juan Gris'in kolaj uygulamalarına yer vermiştir. Kübizm doğrultusunda ortaya konulan kolajlarda, sanatçıların farklılıkları, yenilikleri ve yöntemlerini ele almıştır.

Bitmez (2008), kolaj, asamblaj ve montaj gibi tekniklerin, video sanatında da kullanılabilir olduğunu belirterek günümüz sanatı için vazgeçilmez bir ifade etme biçimi olduğunu vurgulamıştır.

Ergün (2012) kolaj-fotomontajın modern sanatta ve eğitim formasyonundaki konumunu araştırmıştır.

Güneş (2013) kolaj ve asamblaj tekniklerinin dünyadaki durumunu, sanatımıza yansımalarını, kullanım şeklini ve bu tekniklerin ulaştığı noktayı farklı bir gözle ortaya koymuştur.

Karslıgil (2014) günümüzde sanatçıların oldukça özgür olduğu bir güncel sanat ortamı yaşandığını ve günümüz olanaklarıyla birlikte kolajın da sıklıkla seçilen bir teknik olduğunu belirtmiştir.

Öztütüncü (2017) çalışmasında ünlü bir ressamın eserini incelemiş ve çıkarımlar ortaya koymuştur.

Çağlayan (2018) kolaj tekniğinin öğrencilerin kompozisyon kurma becerilerine katkısını araştırmıştır. Sonuçta; tasarım ilkeleri açısından öğrenci uygulamalarının yeterli düzeyde bulunduğu saptanmıştır.

Alparslan ve Bulut (2018), modern resmi algılamada kolaj tekniğinin katkısını saptamayı hedefledikleri çalışmalarının sonucunda; tekniğin kullanımı ile öğrencilerin farkındalıklarının attığını saptamışlardır.

Kılıçarslan (2019), çalışmasında kolajın gelişim sürecine ve baskı resimde kullanım tekniklerine yer vermiştir.

Sarı (2019) bilgisayar destekli kolaj tekniği ile yeniden üretimleri konu alan çalışmasında postmodern dönemle ilişkilendirilen tekrar yapım metodlarıyla oluşturulan eserlerin çoğaldığını belirtmiştir.

Zülfügarlı (2019) çalışmasında konstrüktivizm’de kolajın afiş tasarımındaki yerine yer vermiştir.

Birer ve Kaya (2019) çalışmalarında, mekân tasarımının ve mekânın deneyimlenmesinin (duyusal kolaj tekniği ile) hâkim algı olan görmeden daha farklı duyumsanabileceğini ve algılanabileceğini ortaya koymuşlardır.

Yıldırım’a göre (2019) farklı özellikleri ve yapay zekayla ortaya konan kolaj ve asamblajlarıyla dijital sanat sanata yeniden anlam vermektedir.

Kılınç (2019) üretimlerini ülkemizde gerçekleştiren sanatçıların eserlerini incelemiştir.

Semerci (2020), konuyla ilgili temel mantığı ortaya koymuştur.

Öztekin (2020) kolajın sadece bir teknik olarak anılmaktan kurtulduğunu farklı orijinlere sahip güncel sanatçılar üzerinden açıklamıştır.

Ersan ve Bayraktar (2021) çocuk kitaplarında kolaj türleri kullanımının katkılarının olduğunu belirtmiştir.

Kencana’ya göre (2021), kolaj tekniği ile kaynaştırma öğrencilerinin sosyal etkileşimi, ince motor becerileri, konsantrasyonunu ve yaratıcılığını artırılabilir.

Kumaş Şenol ve Elmas (2021) kolaj uygulamalarını tasarım elemanları ile ilişkilendirmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında; yön elemanının çalışmada en az tekrarlanan öge olduğunu, derinlik, denge ve çizgi elemanlarının özgünlüğü arttırmaya daha çok katkı sağladığını belirlemişlerdir.

Öztürk (2022), modern kenti görünür kılmak: montaj, kolaj ve fotomontaj üzerine bir çalışma adlı araştırmasında metodolojik olarak montajla özdeşleşen kolaj ve fotomontaj gibi alternatif uygulamaların kentsel ve mimari mekanı ele alma biçimlerinin izini sürmüştür. Tüm bu arayış, mimarlığın kritik ve düşünsel yönlerinin

terk edilmesini sorunsallaştırırken, günümüz kentlerini yeniden görünür ve anlaşılır kılabilmek için montajı tekrar önermektedir.

Lakot (2022), manzarada kolaj tekniğinin kullanılmasına dair çalışma örneklerini, farklı yaklaşımlar ve tavırlar bağlamında değerlendirerek, tüm bu olgu ve kavramları incelemiştir.

Sönmez (2022), resim ve heykel arasındaki ince bir çizgide bulunan kolajın mekansal tasarım süreçlerinde iletişim, temsil, tasarımın kendisi veya yaratıcı süreçleri destekleyici bir araç ve yöntem olarak kullanılabileceğini belirtmiştir.

Erdil  akıroğlu (2023), 2 adet kolaj tekniğiyle yazılmış resimli  ocuk kitaplarının, çizer adayları tarafından birçok yönden olumlu bulunduğunu belirlemiştir.

Akman (2023) kitaplarda kolaj uygulamalarının tercih edildiğini tespit etmiştir.

Uz (2023) farklı kolaj uygulamalarının sanat eğitiminin süreçlerinde akılcı bir şekilde kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

3. KOLAJLA İLGİLİ TANIMLAR VE KOLAJ TARİHİNDE ÖNE ÇIKAN BAZI AKIMLAR

Bu bölümde öncelikle kolaj asamblaj, fotomontaj, papier colle ve montaj tanımları verilmiş ve öne çıkan bazı akımlardan bahsedilmiştir.

3.1. KOLAJ, ASAMBLAJ, FOTOMONTAJ, PAPIER COLLE VE MONTAJ TANIMLARI

Kolaj, yeni bir kompozisyon oluşturacak şekilde mevcutta bulunan her tür materyalin bir satır üzerine yapıştırılmasıyla ve kimi zaman da boyar maddelerle birlikte de kullanılmasıyla elde edilir (Eroğlu, 2003, s.103).

Kübist ressamlar tarafından geliştirilen asamblaj kesilmiş veya yırtılmış kağıt parçalarının, gazete kupürlerinin, fotoğrafların, kumaş parçalarının, ahşap metal parçalarının veya benzeri diğer malzemelerin, deniz kabuklarının veya taşların ve hatta bıçak, çatal, sandalye ve masa gibi nesnelerin, oyuncak bebek ve manken parçaları, otomobil çamurlukları, çelik kazanlar ve doldurulmuş kuşlar ve hayvanlar gibi nesnelerin birbirine tutturulmasıyla yapılan bir sanat eseridir (Seitz, 1961, i).

Asamblaj 1912 ile son dönemler arasında genç sanatçılar arasında alışılmışın dışında medyanın yükselişiyle birlikte, düzensiz ama hızlı bir şekilde gelişmiştir. 1915'e geldiğinde İtalyan fütüristler tipografik kolajlar yapıyorlardı ve Dadaistler geleneksel sanata yönelik saldırılarını simgeleyen ironik, eğlenceli ve şaşırtıcı nesneler oluşturmak için yazıları, fotoğrafları ve her türlü materyali yan yana getiriyorlardı. Marcel Duchamp şişe kurutma rafının bir sanat eseri olduğunu ilan etti. Kurt Schwitters sokakta yürürken ceplerinde topladığı otobüs biletleri, etiketler, düğmeler ve diğer çöplerden resimler topladı. Daha sonra Salvador Dali ve gerçeküstücüler mankenler, ıstakozlar, ekmek somunları vb. gibi fantastik kümeler ürettirler ve bu da onların estetik anlayışını dramatize etmiştir (Seitz, 1961, i).

Resim sanatında farklı malzemelerin yanında fotoğrafın da arzu edilen şekilde kullanılması, resmi oluşturan kompozisyona ilave edilmesine fotomontaj denir (Eroğlu, 2003, s.81).

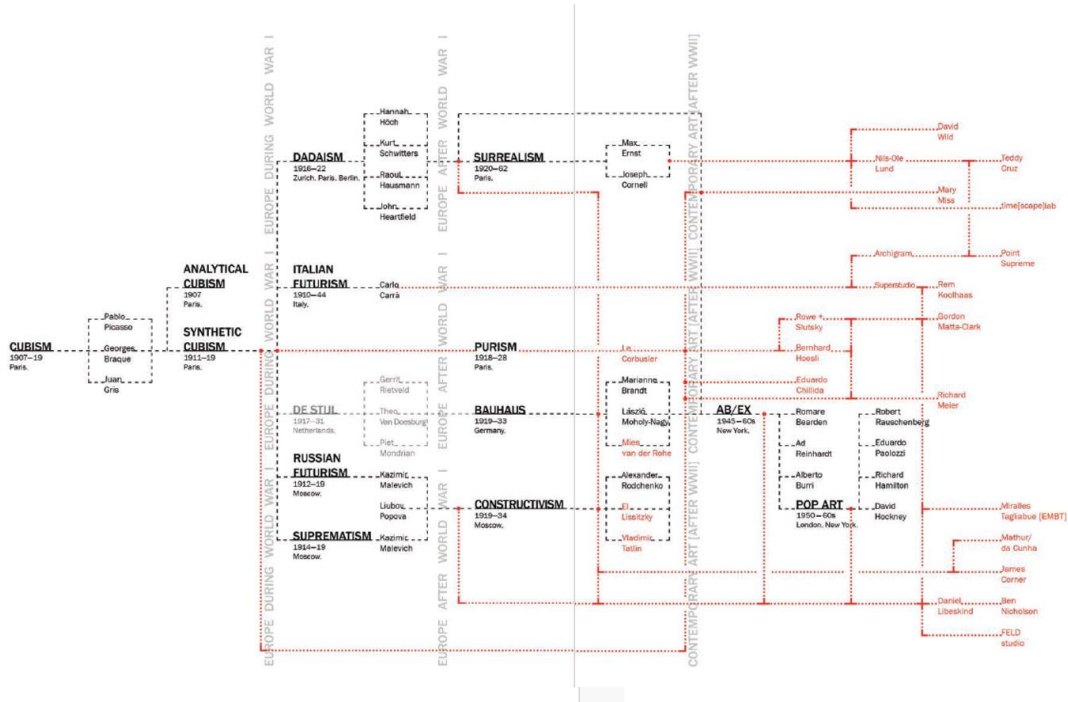
“Görme veya dokunma duygusunu harekete geçiren dokular Papier Colle’dir” (Turanî, 2000, s.79).

Montaj “tek bir eser veya bir sanat eserinin bir bölümünü oluşturmak üzere birbiriyle bir şekilde ilişki kuran görüntülerin bir araya getirilmesidir. Montaj, kolajdan daha resmidir ve genellikle bir temaya dayanır” (Montaj, 2023).

3.2. KOLAJ TARİHİNDE ÖNE ÇIKAN BAZI AKIMLAR

Kolaj anlayışına metodolojik bir çerçeve sağlamak için bir yüzyıl önce Kübizm ile başlanabilir. 450 yıldır ilk kez, Rönesans’ın görsel deneyime öncelik veren temsil yaklaşımı reddedilmiştir. Kübistler bunun yerine, sıradan konuların mekânsal ve maddi niteliklerini kataloglayarak, soyutlama, maddi yan yana gelmeler ve formun parçalanması ve sentezi yoluyla günlük yaşamın çeşitli yönlerini temsil ediyorlardı (Shields, 2014, ss.3, 6).

Kolajın soy kütüğü Shields (2014, ss.3-6) tarafından Alfred Barr Jr.’ın 1936’daki Modern Sanat Müzesi sergisinde Kübizm’i etkileyen hareketleri resimlediği Kübizm ve Soyut Sanat tablosundan faydalanılarak hazırlanmış ve Görsel 3.1’de verilmiştir.

Görsel 3. 1. Kolajın Soy Kütüğü (Shields, 2014, ss.3-6).

1912 baharında, büyük İspanyol ressam Pablo Picasso, üzerine kübist bir natürmort çizdiği tuvale, sandalye oturma yerini simüle etmek için basılmış bir parça muşamba yapıştırmıştır. Bu, çağdaş bir usta tarafından yapılan ilk kolaj ya da yapıştırma olarak tarihe geçmiştir (Seitz, 1961, i).

Picasso, sandalye oturma düzeni desenli Natürmort'un önerdiği olasılıkların peşinde çok durmamıştır. 1912 yazının çoğunu Fransa'nın güneyinde, o zamanlar resimsel zeminin gerçekliğini vurgulamak için tasarlanmış bir dizi yeni teknik geliştiren Georges Braque ile birlikte çalışarak geçirmiştir. Bunlar arasında yüzeye gerçek heykelsi derinlik ve doku kazandırmak için kum eklenmesi ve ahşap damar (ahşabı tasvir eden basılı kağıt) görünümünü simüle etmek için ev dekoratörünün tıraşının kullanılması da vardı (Poggi, 1992, s.1)

Kısa bir süre sonra Picasso, karton ve tahta parçalarından küçük kübist nesneler yapmaya başlamış, Georges Braque çizimlerine gazete kağıdını eklemiş üçüncü büyük kübist Juan Gris ise yağlı boya tablolarına ayna camı, fotoğraflar ve diğer yabancı malzemeleri eklemiştir (Seitz, 1961, i).

3.2.1. Kübizm

Kübizm, Pablo Picasso'nun 1907 tarihli şok edici Les Femmes d'Alger (O. J.)'nin ardından, Pablo Picasso ve Georges Braque arasında hızlı deneyler yapıldığı bir dönemde gelişmiştir. Figürler, illüzyonist bir mekandaki modellenmiş formlar yerine, arka plan ile ön planın birleştiği hacim ve düzlemlerin dinamik düzenlemeleri olarak tasvir edilmiştir. Hareket, Rönesans'ın mekan tasvirlerine meydan okuduğu ve birçok farklı sanatçının neredeyse doğrudan temsil edilmeme deneylerine yol açtığı için 20. yüzyılın başlarındaki en çığır açıcı hareketlerden birisi olmuştur. Kübist tarzda çalışan sanatçılar, kolaj ve popüler kültür unsurlarını resimlerine dahil etmeye ve heykel denemelerine devam etmişlerdir. Fernand Léger ve Juan Gris'in yanı sıra Salon Kübistleri olarak bilinen bir grup oluşturan diğer sanatçılar da dahil olmak üzere bir dizi sanatçı, Picasso ve Braque'ın nesneler ve mekanın geometrik yüzeylerini benimsemişlerdir (*Kübizm*, 2023).

Sanatçılar, Rönesans'tan bu yana mekânı tasvir etmek için kullanılan perspektifi terk ettikleri gibi, figürlerin gerçekçi modellenmesinden de uzaklaşmışlardır. Gazete

kullanımı, daha sonraki tarihçilerin, sanatçıların her şeyden önce biçimle ilgilenmek yerine güncel olayların, özellikle de Birinci Dünya Savaşı'nın da son derece farkında olduklarını iddia etmelerine yol açacaktı. Kübizm, tasvir edilen sahne ile tuval yüzeyi arasındaki birliğe yeni bir vurgu yaparak temsili olmayan sanatın yolunu açmıştır. Bu deneyler, ızgara, soyut işaret sistemi ve sığ alan kullanımlarını keşfetmeye devam eden Piet Mondrian gibiler tarafından üstlenilmiştir (*Kübizm*, 2023).

Kübizmin gelişiminde Avignonlu Kızlar önemli yer tutmaktadır (*Avignonlu Kızlar*, 2023) (Görsel 3.2).

Görsel 3. 2. Avignonlu Kızlar, Pablo Picasso, 1907, Yağlı Boya Resim, (243.9x233.7cm) Modern Sanatlar Müzesi New York (*Avignonlu Kızlar*, 2023).

Akımın ilerleyişine bakıldığında Georges Braque'un 1908 yılında Houses at L'Estaque eseri yer alır (*Kübizm*, 2023) (Görsel 3.3).

Görsel 3. 3. Houses at L'Estaque, Georges Braque, 1908, t.ü.y.b., 73 x 60 cm, Kunstmuseum Bern, Bern, Switzerland (*Houses at L'Estaque*, 2023).

Bu tabloda Braque, Picasso'nun önceki yılki *Les Femmes d'Alger* tablosunun ve Paul Cézanne'ın çalışmalarının etkisini göstermiştir. Cézanne'dan tek yönlü, tek biçimli fırça çalışmasını ve düz aralıkları uyarlarlarken, Picasso'dan biçimin radikal basitleştirilmesini ve nesneleri tanımlamak için geometrik şekillerin kullanımını almıştır. Bir bütün olarak bu çalışma onun Picasso'nun deneylerine olan bağlılığını açıkça ortaya koymuş ve onların işbirliğine yol açmıştır (*Kübizm*, 2023).

Picasso'nun, *Hasır İskeleli Natürmort* adlı eseri kübizmdeki ilk kolaj eseridir (Seitz, 1961, i) (Görsel 3.4).

Görsel 3. 4. Still Life with Chair-Caning, Pablo Picasso, 1912, Kenarları Halatla Çevrelenmiş t.ü.y.b. ve Baskılı Muşamba, 29*37cm, (Musée Picasso, Paris) (Poggi, 1992, s.1).

Picasso'nun kaba bir iple çerçevelediği bu eser, sanat tarihinde bilinçli olarak yapılan ilk kolaj yani gündelik hayattan alınan malzemelerin sanatçı tarafından nispeten dönüştürülmeden kullanıldığı (geleneksel olarak ayrıcalıklı olan resim alanına müdahale edecek şekilde) ilk güzel sanat eseri olarak sanat tarihinde efsanevi bir statü kazanmıştır (Poggi, 1992, s.1). Bu kübist kompozisyon ilk bakışta soyut gibi görünse de kesişen çizgiler ve yarı saydam düzlemler üzerinde kısa bir çalışma yapıldıktan sonra bazı unsurları tanımlanabilir. Uzaydaki konumlarından resmin yüzeyine doğru belirsiz bir şekilde süzülen j o u harfleri açıkça "Journal" kelimesinin kalıntılarıdır ve bir gazetenin kısaltılmış bir temsilini oluştururlar. Sol üstte dilimlenmiş bir limonun ve bir bardağın profilleri tanımlanmıştır, harflerin üzerinde bir piponun sapı resmin önündeki gerçek alana doğru çıkıntı yapıyor gibi görünmektedir. Biraz daha az net bir şekilde, bir bıçak ve bir kabuk olabilecek bir şey de tespit edilebiliyor. Kafe masasının insan ölçeğindeki ortak nesneleri, parmakların boş boş ve çoğu zaman bilinçsizce hareket ettirdiği nesnelerdir. Üstelik nesnelerin göz ve el ile hemen keşfedilebilecek bir alana yerleştirilmesi, yan yana getirilmesi ve uzaklaştırılması, neredeyse doğumdan ölüme kadar her insanın yaşamını dolduran bir etkinliktir. Temsilin sınırlamalarını ihlal eden, Picasso'nun gerçeklik ve soyutlamayı iki ortamda ve dört farklı düzeyde veya 3 oranda

dengelediği sandalye oturma düzeni yapıştırırmalı natürmort, nesneleri bir araya getirme etkinliğinin yönteme dahil edilmesini başlatır ve ayrıca resim sanatının konusudur. Modern sanata aşına olan herkes, kamyştan yapılmış bir yüzeyi temsil eden ve görünüşte yanılsama Trompe l' eil tekniğiyle boyanmış alanın aslında ticari olarak basılmış yağlı kumaşın gerçek bir parçası olduğunu bilir. İkinci yenilik olan ip  er eve sayesinde tüm kompozisyon, bir denizcilik plaketi veya çevresi spiral kalıplamayla tamamlanan bir masa gibi nesnelerin dünyasına zorlanmaktadır (Seitz, 1961, ss.9-10).

Yeni resimsel bağlamda eski kimliklerini koruyan bu malzemelerin kullanımı, Rönesans döneminden Batılı sanatçılara miras kalan resmin doğasına ilişkin en temel varsayımlardan bazılarına meydan okumuştur. Kolajın icadı, sanat eserlerinin nasıl ve neyi temsil ettiği, bir sanat eserini neyin birleştirdiği, sanatçıların hangi malzemeleri kullanabileceğine dair hakim kavramları sorgulamaya y neltmış; aynı zamanda sanat eserinde özgünlüğü ve özgünlüğü neyin oluşturduğuna dair daha yeni romantik bir tanımı da tartışmaya açmıştır. Sandalye oturma düzeni desenli natürmort, icra edilmesinin üzerinden yıllar geçmesine rağmen bugün bile esrarengiz ve g   l  bir eser olmaya devam ediyorsa, bunun nedeni, sanatçılar ve sanatçılar için h l  önemini koruyan bu soruları ortaya koymasındaki cesarettir (Poggi, 1992, s.1).

Georges Braque Meyve Tabağı ve Bardak adlı eserinde (Görsel 3.5) suni ahşap duvar kağıdını Kübist bir meyve tabağı ve bardak tasviriyle birleştirmiştir. Çizimin kesişen düzlemleri ve kolaj unsurları geleneksel perspektif alanı kavramlarını alt üst etmiş ama yine de bir masa üstü ve bir kapıyı, hatta belki bir kafeyi  ağrıştırmıştır (*Definition Collage*, 2023).

Görsel 3. 5. Fruit dish and Glass, Georges Braque, 1912, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt ve Kara Kalem, 62.9*45,7cm, Metropolitan Museum of Art, US (Poggi, 1992, s.2).

Juan Gris'in Breakfast (Le Petit déjeuner) 1914 isimli papier collé kolajı Görsel 3.6'da verilmiştir (Moma:35572, 2023).

Görsel 3. 6. Breakfast (Le Petit déjeuner), Juan Gris, 1914, Tuval Üzerine Yapıştırılmış Kağıt, Pastel Boya Ve Yağlı Boya, 80.9*x59.7cm, The Museum of Modern Arts (Moma:35572, 2023).

Yapıştırılmış kağıtlardan oluşan bu papier collé, bir kahvaltı masasını perspektiflerin ve temsil yöntemlerinin baş döndürücü bir çarpışması olarak sunmaktadır. Gris, masanın yüzeyini ve ayaklarını canlandırmak için iki tür mekanik baskılı, taklit ahşap damarlı kağıt kullanırken, gerçek duvar kağıdı arka plandaki duvarı andırmaktadır. Canlı mavi ve beyaz kağıtlara ve boyalı tuval parçalarına ek olarak bu baskılı sayfalar, sıkı bir şekilde birbirine kenetlenen bir yapıda birbirine uyum sağlamaktadır. Gris bu parçaların üzerine fincanlar ve tabaklar, yumurtalık ve kaşık ve kahve demliği gibi farklı açılardan görülen nesneleri çizmiştir. Yüksek rölyef olarak modellenen bu öğeler, kağıtların düzlüğüyle tam bir tezat oluşturan üç boyutluluk sergilemektedir. Ayrıca basılı bir ambalaj etiketi ve bir gazete kupürü de eklemiştir. GRIS kelimesini taşıyan bu bir nevi imza görevi görmektedir. Papier collé, ahşabı elle özenle işlemek yerine taklit ahşap damarlı kağıdı bir çizime dahil eden Fransız sanatçı Georges Braque tarafından 1912’de icat edilmiştir. Bu yenilik, 1914’te yeni araçla yoğun bir deneme dönemine giren Gris’i büyülemiştir. Kahvaltıda, tuvalin kenarına kadar uzanan kağıt parçaları, malzemelerin hem resimsel hem de edebi niteliklerini vurgulamaktadır (*Moma:35572*, 2023).

Picasso’nun *Still Life with Chair-Caning* eserindeki gibi kolajlanmış öğelerle yaptığı deneyler onu geleneksel heykeli yeniden düşünmeye teşvik etmiştir. Ancak *Maquette for Guitar* bir kolajdan ziyade bir asamblaj veya üç boyutlu kolajdır. Picasso karton, kağıt, ip ve tel parçalarını alıp bunları katlamış, birbirine bağlamış ve yapıştırmıştır; böylece bu, farklı parçalardan bir araya getirilen ilk heykel olmuştur (*Picasso Pablo*, 2023) (Görsel 3.7).

Görsel 3. 7. Maquette for Guitar, Pablo Picasso, 1912, Kolaj, Yağlı boya, Karton, 77.5x35cm, Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US (*Maquette for guitar*, 2023).

3.2.2. Dadaizm

Sanatçı ve yazarların Zürih’te 1916 yılında başlattıkları sanat karşıtı bir tepkidir (Eroğlu, 2003, s.54).

Birinci Dünya Savaşı’nın ardından Dada, Avrupa’nın en radikal sanat hareketlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Kübistlerin estetik biçimciliğe yaptığı vurguyu çıkmaz sokak ilan eden Dadaizm, kolajı benimsemiş ve kökten dönüştürmüştür. Hannah Hoch, kağıt kırıntıları yerine kitle iletişim yayınlarından kesilmiş görüntülerin kullanıldığı bir teknik olan fotomontajın avangard kullanımına öncülük etmiştir. Buna karşılık Hans Arp, soyut kolajlarda yırtık kağıt karelerini düzenlemenin rastgele şansını vurgulamıştır. Kurt Schwitters, Merz çizimleri adını verdiği kolajların öncülüğünü yapmış ve merz’in sanatsal amaçlar için akla gelebilecek tüm malzemelerin birleşimi anlamına gelen bir kelime olduğunu söylemiştir. Schwitters, şeker ambalajlarından sinema biletlerine ve üç boyutlu eşyalara kadar günlük yaşamın döküntülerini toplamış ve geleneksel sanat değerlerine ve algılarına meydan okumak için görünüşte değersiz olan bu geçici parçalardan tüm eserler bestelemiş ve önemli ölçüde kolaj fikirlerini sanata

taşımıştır. Marcel Duchamp'ın, sanat nesneleri oluşturmak için faydacı nesneleri bir araya getirdiği hazır yapıt kavramı, üç boyutlu kolaj veya asamblaj deneyleriyle de ilişkilendirilebilir. Man Ray, kolaj yapmada kullanılan kamerasız bir fotoğraf tekniği olan rayografları keşfetmiş; bu teknikle gündelik nesneleri doğrudan ışığa duyarlı kağıdın üzerine yerleştirip ışığa maruz bırakmış, böylece hem temsili hem de soyut görünen hayaletimsi silüetler oluşturmuştur. Dadaistler, Kübistlerin yaptığı gibi natürmortu vurgulamak yerine, kolajın konusunu genişleterek portreler, çok figürlü sahneler ve politik sistemlerin ve figürlerin saçmalığına işaret eden sosyal panoramalar oluşturmuşlardır. Dada kolajının Pop Art ve Asemblage, Happenings ve Performans Sanatı dahil olmak üzere II. Dünya Savaşı sonrası hareketler üzerinde geniş bir etkisi olmuştur (*Definition Collage*, 2023).

Hans Arp'ın İsimless (Şans Yasasına Göre Düzenlenmiş Karelerden Oluşan Kolaj) çalışması Görsel 3.8'de verilmiştir (*Moma:37013*, 2023).

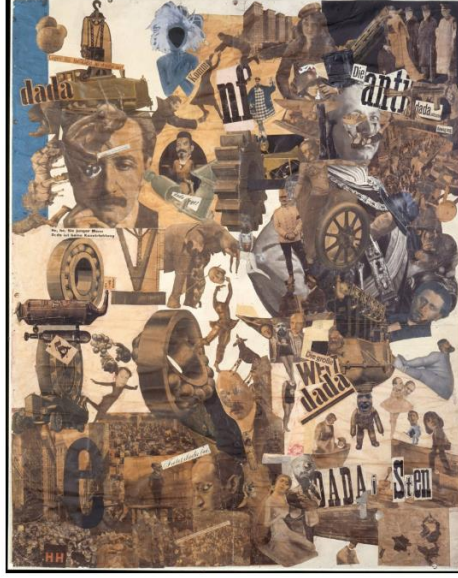

Görsel 3. 8. Untitled (Collage With Squares Arranged According To The Law Of Chance), Jean (Hans) Arp, 1916–17, Yırtık Ve Yapıştırılmış Kağıt Ve Renkli Kağıt Üzerine Renkli Kağıt, (48.5 x 34.6 cm) Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US (*Moma:37013*, 2023).

Bu soyut kolaj, gri bir arka plan üzerinde düzenlenmiş çeşitli boyutlarda mavi ve beyaz yırtık karelerden oluşur. Ağır kağıttan yapılmış olan kağıdın lif parçaları bazı karelerin kenarlarını yumuşatarak ona daha fazla el yapımı hissi verirken aynı

zamanda gevşek şekiller ızgarası daha mekanik ve matematiksel bir his vermektedir (*Definition Collage*, 2023).

Hannah Höch'ün eseri Görsel 3.9'da verilmiştir.

Görsel 3. 9. Cut with the Kitchen Knife Dada Through the Last Weimar Beer-Belly Cultural Epoch of Germany, Hannah Höch, 1919–1920, Kolaj, Karışık Teknik, (114x90cm) Nationalgalerie, Staatliche Museen, Berlin (*Hannah Höch*, 2023).

Hannah Höch gazete ve dergi kupürlerinden oluşan kesilmiş kağıt kolajları ve fotomontajlarının yanı sıra Ullstein Press'te katkıda bulunduğu yayınlardan sıklıkla alınan dikiş ve el işi tasarımlarıyla tanınmaktadır. Höch, Berlin'deki Club Dada'nın bir parçası olarak Alman kültürünü, kelimenin tam anlamıyla imgelerini parçalara ayırıp modern yaşamın canlı, kopuk, duygusal tasvirleri halinde yeniden bir araya getirerek eleştirmiştir (*Dada*, 2023).

Hausmann'ın Mekanik Kafa, (Çağın Ruhü) isimli asamblaj eseri Görsel 3.10'da verilmiştir.

Görsel 3. 10. Mechanical Head (The Spirit of Our Time), Hausmann, 1919-1920, Nesnelerle Birlikte Ahşap Manken Kafası, 32,5x21x20 cm (Centre Pompidou, Musée National d'Art Moderne, Paris) (*Raoul Hausmann*, 2023).

Bu asamblaj, Hausmann'ın Alman hükümetiyle ilgili hayal kırıklığını ve onların daha iyi bir ulus yaratmak için gereken değişiklikleri yapma konusundaki yetersizliklerini temsil etmektedir (*Dada*, 2023).

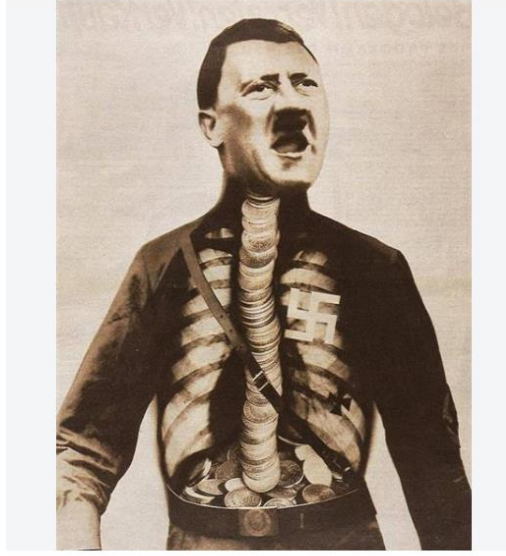
Kurt Schwitters'in Merz Picture 46A The Skittle Picture isimli eseri Görsel 3.11'de verilmiştir.

Görsel 3. 11. Merz Picture 46A The Skittle Picture, Kurt Schwitters, 1921, Tahta Üzerinde Ahşap, Yağlı Boya, Metal Ve Kartondan Oluşan Montaj, Photograph: Kurt und Ernst Schwitters Stiftung, Hannover, Sprengel Museum Hannover/ DACS (Schwitters, 2023).

Bu eseri iki ve üç boyutlu nesnelerin birleştirildiği asamblajın erken bir örneğidir. Schwitters'in sanat pratiğini ve bireysel eserlerini tanımlamak için kullandığı Merz kelimesi, Schwitters'in *commerz* kelimesinden derlediği Dada gibi saçma bir kelimedir. Psikolojik kolajlar olarak adlandırılan Merzpictures'ında, bulunmuş nesneleri (genellikle döküntüleri) basit kompozisyonlar halinde düzenleyerek çöpleri güzel sanat eserlerine dönüştürmüştür. Malzemelerin ip, bilet koçanı ya da satranç taşı olup olmadığına bakılmaksızın Schwitters bunların herhangi bir geleneksel sanat malzemesiyle eşit olduğunu düşünüyordu. Ancak Merz, Dada sanatının çoğunda olduğu gibi ideolojik, dogmatik, düşmanca veya politik değildir (Dada, 2023).

John Heartfield'ın eseri Görsel 3.12'de verilmiştir.

Görsel 3. 12. Adolf the Übermensch: Swallows Gold And Spouts Junk, John Heartfield, Fotomontaj, (38.1×27.9cm), The Museum of Fine Arts, Huston (*John Heartfield*, 2023).

Bu fotomontaj, Nasyonal Sosyalistlerin lideri Adolf Hitler'in sadece retorik veya daha doğrusu saçma sapan konuşan bir hatip olduğunu ortaya koyuyor. Heartfield, büyük sanayinin parasını obur bir şekilde yutan Adolf'un nasıl anlamsız sözler söylediğini göstermek için, Hitler'in özgün bir benzerliğini kaburgaları ve yemek borusunu açığa çıkaran bir gövdenin röntgen görüntüsüyle şakacı bir şekilde birleştiriyor. Parasal mübadele, bir sindirim sistemini ve önerilen kusma sistemini simgeleyen soyut bir sindirim bedeni formunda sunulduğundan fiziksel olarak gerçek ve aynı zamanda itici hale gelebilir (*Artists: Heartfield John*, 2023).

3.2.3. Fütürizm

Fütürizm, İtalyan sanatında 1910'dan 1930'a kadar hakim olan bir akımdır. Edebiyat ve mimarlık gibi alanlarda da etkin olmuştur (Eroğlu, 2003, s.83).

Kübo-Fütürizm, mümessili Maelevich olan ve Rusya'da I. Dünya savaşı öncesinde gelişen bir harekettir (Eroğlu, 2003, s.106).

Süprematizm, 1913'ten itibaren Malevich'in benimsediği resim teorisi ve pratiğidir (Eroğlu, 2003, ss.159-160).

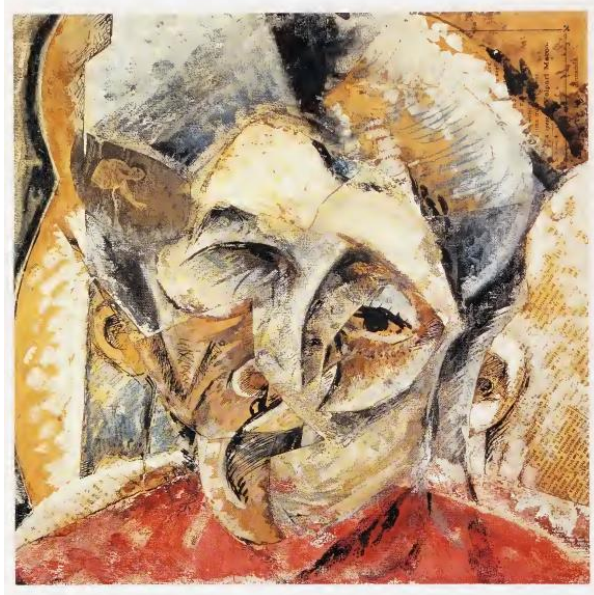
Boccioni'nin tuval üzerine zamklı boya ve yapıştırılmış kağıtlı kolaj eseri Görsel 3.13'te verilmiştir (Poggi, 1992, s.23).

Görsel 3. 13. Charge of the Lancers, Umberto Boccioni, 1915, Tuval Üzerine Zamklı Boya Ve Yapıştırılmış Kağıtlı Kolaj, 50 x 32 cm Jucker Collection, Milan.

Mızraklı Süvarilerin Hücumu, Boccioni'nin yalnızca savaş temasına adanmış bilinen tek eseridir. Bir kolaj olması nedeniyle bu eser araç açısından da sanatçı için ender görülen bir çıkıştır. Boccioni daha önceki çalışmalarında at figürünü çalışmanın sembolü olarak kullanmıştı, ancak bu kolajda at, bir Alman süngü sürüsünün üstesinden geliyor gibi görüldüğü için savaşın ve doğal gücün sembolü haline gelmektedir (*Artists:Boccioni Umberto, 2023*).

Boccioni'nin Bir Kadın Kafasının Dinamiği, 1914, tuval üzerine kağıt yapıştırma kolaj, sulu boya, guaj, mürekkep ve yağlı boya ile yaptığı eseri Görsel 3.14'te verilmiştir (Poggi, 1992, s.184).

Görsel 3. 14. Dynamism of a Woman's Head, Umberto Boccioni, 1914, Tuval Üzerine Kağıt Yapıştırma Kolaj, Sulu Boya, Guaj, Mürekkep Ve Yağlı Boya, Civico Museo d'Arte Contemporanea, Palazzo Reale, Milan. Photo Saporetti.

Umberto Boccioni'nin “Kadın Kafasının Dinamizmi” 1914 yılında yapılmış bir portre tablosudur. Bu eser, Boccioni'nin yirminci yüzyılın başında İtalya'yı kasıp kavuran Fütürizm akımıyla ilişkilendirilen eserlerinden biridir. Karışık tekniğin birleşiminden oluşan tablonun hakim renk şeması kahverengimsi gri ve kadının yüzünü tasvir eden soluk yeşil ve kırmızı tonlarıdır (*Dynamism of a womans head*, 2023).

Carra'nın mürekkep, guaj boya ve kara kelemle karton üzerine yaptığı yapıştırılmış kağıt kolajı olan Özgür Sözlü Resim isimli eseri Görsel 3.15'te verilmiştir (Poggi, 1992, s.24).

Görsel 3. 15. Free-Word Painting, Carlo Carra, 1914, Mürekkep, Guaj Boya Ve Kara Kelemlerle Karton Üzerine Yaptığı Yapıştırılmış Kağıt Kolajı, 38.5x30 cm Mattioli Collection, Milan.

Carlo Carra, 1914'te düzenlenen Müdahaleci Gösteri'nin kilit isimlerinden biriydi. Gösteri, İtalya'nın Müttefik Kuvvetler tarafında Birinci Dünya Savaşı'na katılmasını savunan sanatçıları ve entelektüelleri içeriyordu. Gösteri Milano'da gerçekleşti ve müdahaleyi destekleyenler ile savaş karşıtı aktivistler arasındaki hararetli tartışmalara damgasını vurdu. Sonunda İtalya'nın savaş çabalarına katılmasına yol açtı. Ancak Carra, savaşın dehşetini yaşadktan sonra sanatında daha pasifist bir duruşa yönelerek yıkım ve umutsuzluk sahnelerini tasvir etti (*Interventionist Demonstration*, 2023).

Carra'nın kağıt üzerine yapıştırılmış kağıtlar kolajlı, kara kalem ve guaj boyalı Pursuit, adlı eseri Görsel 3.16'da verilmiştir (Poggi, 1992, s.239).

Görsel 3. 16. Pursuit, Carlo Carrà, 1914, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıtlar Kolajlı, Kara Kalem Ve Guaj Boya, 39 x 68 cm, Mattioli Collection Milan.

Bu kolaj, diz boyu çizmeleri, kırmızı pantolonu ve silindirik miğferiyle dört nala koşan bir süvari subayını tasvir ediyor. Gazete kupürlerinin ve kalıplanmış mektupların kullanımı, Carlo Carrà'nın Paris Kübizmiyle yakın bağlarına bir kez daha tanıklık etmektedir. Atın önünde, 5-12 Eylül 1914 tarihleri arasında Marne Muharebesi'ni kazanan Fransız Generalin adı olan JOFFRE harfleri yer almaktadır. Diğer kupürler (örneğin, Sinemalar ve MORITZ) eğlence ve spora dair uyumsuz bir nota vurmaktadır ve belirsizlik ve ironi unsurudur. At gerçekten de düşmanı kovalamaktan çok, çöplerin arasında ilerlemeye çalışıyor gibi görünmektedir. Bunun açıklaması, Carrà'nın, Paris'in bazı sanat çevrelerinde zaten yaygın olan ironinin gücünün farkındalığına ve 1915'te hareketi terk etmesine yol açacak olan plastik değerler ve manevi içerik lehine Fütürist kaygılardan giderek uzaklaşmasına dayanabilir (Carlo Carrà: Pursuit, 2023).

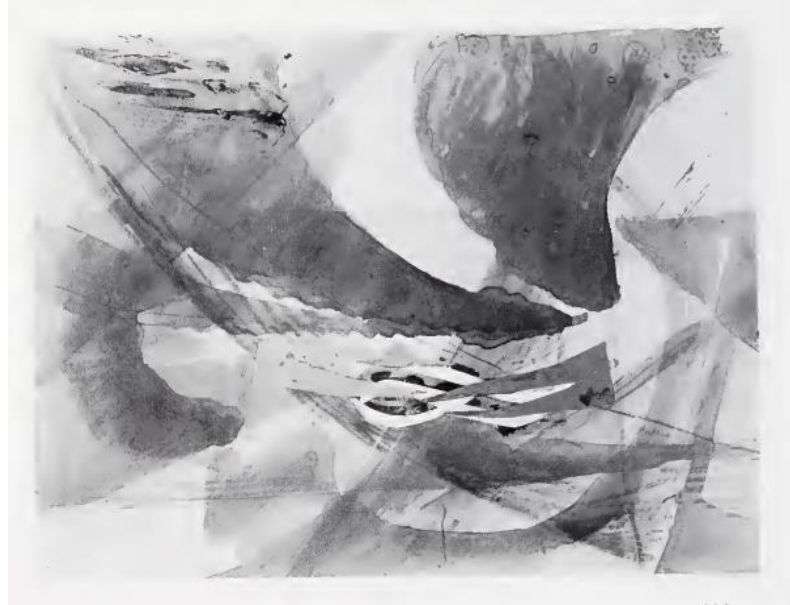
Balla'nın kağıt üzerine yapıştırılmış kağıtlarla kolajlı Line of Velocity + Landscape isimli eseri Görsel 3.17'de verilmiştir (Poggi, 1992, s.247).

Görsel 3. 17. Line of Velocity + Landscape, Giacomo Balla, 1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıtlarla Kolaj, 35x28.5cm, Private Collection.

Bu eserinde hız çizgisi ve manzarayı vurgulamaktadır (Poggi, 1992, s.246).

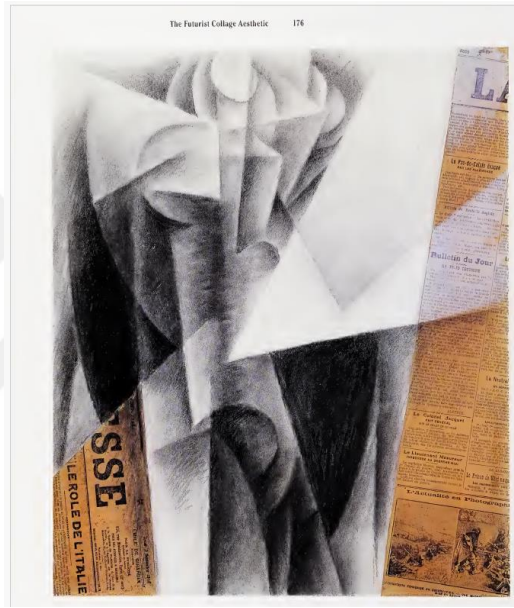
Balla'nın kağıt üzerine yapıştırılmış kağıt kolajlı ve guaj boyalı Dimostrazione patriottica, isimli eseri Görsel 3.18'de verilmiştir (Poggi, 1992, s.248).

Görsel 3. 18. Dimostrazione patriottica, Giacomo Balla, 1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt Kolaj Ve Guaj Boya, Calmarini Collection, Milan.

Balla'nın 1915'te gerçekleştirdiği, yarı saydam ince kağıttan yapılmış dönen spiraller ve vektörlerin vatansever bir gösterinin dinamik eylemini çağrıştırdığı kolaj serisi dikkat çekmektedir. Bu kolajlarda Balla, en dokunulmaz ve anlaşılması zor görünen olaylara ve güçlere maddi biçim verme konusundaki ilgisini keşfetmeye devam etmiştir (Poggi, 1992, s.246).

Severini'nin Still Life: Bottle, Vase and Newspaper isimli yapıştırılmış kağıt kolajlı kara kalem ve beyaz tebeşir kullanarak yaptığı çalışması Görsel 3.19'da verilmiştir (Poggi, 1992, s.176).

Görsel 3. 19. Still Life: Bottle, Vase and Newspaper on a Table, Gino Severini, 1914-1915, Kağıt Üzerine Yapıştırılmış Kağıt Kolajı, Gazete Kağıdı, Kara Kalem Ve Beyaz Tebeşir, (56.2×47.6 cm), The Alfred Stieglitz Collection, The Metropolitan Museum of Art.

Severini ara sıra tuvallerine gazete yapıştırıyordu, bunun nedeni, belirli bir deneyim anının sağladığı duyumların bütünlüğüne gönderme yapma arzusuuydu. Örneğin, Natürmort: Masa Üzerinde Şişe, Vazo ve Gazete, adlı eserinde iki gazete kupürüne yer verdi; bunlardan biri açıkça görülebilen "le role de l'italie" manşetini taşıyordu. Savaşa gönderme yapan böyle bir kupürün varlığı, geleneksel natürmort konusu göz önüne alındığında çelişkili görünebilir. Ancak 1913'ün sonlarından itibaren Severini resme benzer bir yaklaşım keşfetmeye başlamıştır. Marinetti'nin şiirsel analogjiler

teorisinin resimsel bir uyarlaması olan bu yaklaşım, yeni, sentetik görüntüler yaratmak için farklı görüntülerin yan yana getirilmesini (veya üst üste yerleştirilmesini) gerektiriyordu (Poggi, 1992, s.176).

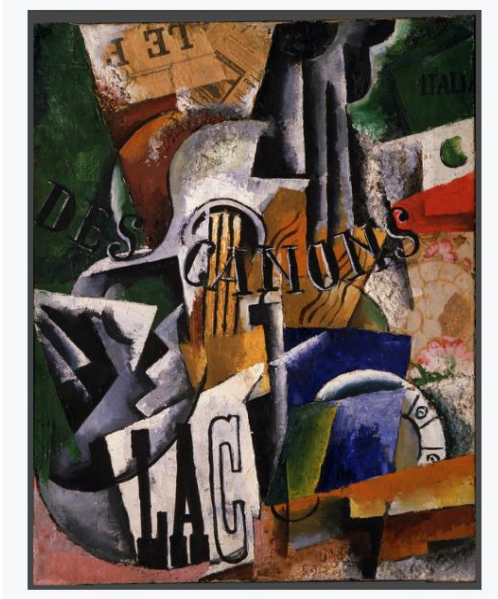
Kübo-Fütürizm akımının temsilcisi Malevich'in tuval üzerine yağlı boya, kolaj ve termometre kullanarak yaptığı *Reservist of the First Division* adlı eseri Görsel 3.20'de verilmiştir (*Moma:80380*, 2023).

Görsel 3. 20. *Reservist of the First Division*, Kazimir Malevich, 1914, t.ü.y.b., Kolaj ve Termometre, (53.7 x 44.8 cm), Museum of Modern Art.

Yerinden edilmiş vücut parçalarının izole edilmiş kısımları, yan yana dizilmiş geometrik renk düzlemleri ve kolaj öğeleri bu alışılmadık askeri portreyi oluşturmaktadır. Yedek, savaş durumunda göreve çağrılacak kırk üç yaşın altındaki ordu eğitimi almış bir subayı ifade eder. Resimde beklenebilecek yüzün yerinde baskın bir mavi kare yüzmektedir. Malevich'e göre karenin formu fiziksel ve ruhsal nitelikleri bünyesinde barındırmaktadır; kare bilinçaltı bir form değildir, sezgisel aklın yaratımıdır, yeni sanatın yüzüdür (*Moma:80380*, 2023).

Liubov Popova'nın *İtalyan Natürmort* isimli tuval üzerine yağlı boya, alçı ve kağıt kolajlı eseri Görsel 3.21'de verilmiştir (*Liubov Popova*, 2023).

Görsel 3.21. İtalyan Natürmort, Liubov Popova, 1914, t.ü.y.b., Alçı ve Kağıt, (62.2 x 48.6 cm), Tretyakov Gallery, Moscow, Russia.

İtalyan Natürmort isimli eser Rus sanatçı Liubov Popova'nın (1889-1924) bir eseridir. Bu, 1914 yılında tuval üzerine yağlı boya, alçı ve kağıttan oluşan soyut bir kolajdır. Tablo, Liubov Popova'nın en çok eserinin bulunduğu müzelerden biri olan Moskova'daki Tretyakov Galerisi müzesine aittir ve halkın erişimine açıktır. Liubov Popova, zamanının erkek ressamı arasında alışılmadık bir görüntü olan bir kadın sanatçıdır. Liubov Popova resimlerin çoğunu soyut, figür ve tabloyla ilgili yapmıştır (Liubov Popova, 2023).

3.2.4. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

“Bu akım kesin bir estetik ortaya koymamıştır. Gerçeküstücüler resim sanatını, düşüncenin gerçek işleyişini anlatmanın aracı görmüşlerdir. Bu akımı temsil eden sanatçılar ise; Salvador Dali, Max Ernst, Man Ray vb. gibi sanatçılardır” (Eroğlu, 2003, s.85).

Max Ernst'ün İki Çocuk Bülbül Tarafından Tehdit Ediliyor isimli eseri Görsel 3.22'de verilmiştir (Moma:79293, 2023).

Görsel 3. 22. Two Children Are Threatened by a Nightingale (Deux Enfants sont menacés par un rossignol), Max Ernst, 1924, Boyanmış Ahşap Elemanlarla Yağlı Boya Ve Ahşap Üzerine Ahşap Çerçeve İle Baskılı Kağıtların Kesilmesi Ve Yapıştırılması, (69.8x57.1x11.4cm), The Museum of Modern Art, New York, Purchase (256.1937).

Sürrealizmin kuruluş yılı olan 1924'te Ernst yaptığı bu çalışmayı ilk kolajlarının son sonucu ve bir tür tekniğe veda olarak tanımladı. Daha sonra bülbül için iki olası otobiyografik referans verdi: 1897'de kız kardeşinin ölümü ve yatağının yanındaki ahşap panelin art arda bir göz, bir burun, bir kuş kafası, tehditkar bir bülbül, bir topaç görünümü aldığı ateşli bir halüsinasyon olduğunu hatırladı (*Moma:79293*, 2023).

1910'lar ve 1920'lerde Avrupa'da önce Dada'nın, ardından Sürrealizm'in önemli bir üyesi olan Max Ernst, hem kişisel hafızaya hem de kolektif efsaneye görsel form vermek için resim, kolaj, baskı resim, heykel ve çeşitli alışılmadık çizim yöntemlerini çeşitli araçlarla kullanmıştır. İllüzyonist tekniği kes-yapıştır mantığıyla birleştirerek, akıldaki ayrılıkları ve toplumsal ayaklanmaların şoklarını rahatsız edici bir netlikle ifade ederek inanılmaz olanı inandırıcı hale getirmiştir (*Moma:1752*, 2023).

Joseph Cornell'in İsimsiz (Kiraz çiçekli kuşun oryantal tablosu) kağıt kolajlı eseri Görsel 3.23'te verilmiştir (*Bird Cherry*, 2023).

Görsel 3. 23. Untitled (Oriental painting of bird with cherry blossoms), 1964, Kağıt Kolaj, (30.5×22.9 cm), Smithsonian American Art Museum, Gift of The Joseph and Robert Cornell Memorial Foundation.

1960’larda annesi ve erkek kardeşinin sağlık durumunun kötüleşmesiyle Cornell’in aile sorumlulukları arttı ve sanat eserlerine ayırdığı zaman da buna bağlı olarak azaldı. Gölge kutularından daha az fiziksel çaba gerektiren kolaja geri döndü. Bu eserin büyük bir kısmı bir böceğin peşinde koşan bir kuşa ayrılmıştır; alt kısımda bir dış mekan bahçe yapısı ve bir böcek damgası da dahil olmak üzere üç küçük resim vardır. Kolaj, sanatçının New York City sanat müzelerine yaptığı geziler aracılığıyla edindiği sanat tarihi bilgisini yansıtır (*Artists: Cornell Joseph, 2023*).

Salvador Dali’nin yağlı boya ve kolajdan oluşan Illumined Pleasures isimli eseri Görsel 3.24’te verilmiştir (*Moma:80021, 2023*).

Görsel 3. 24. Illumined Pleasures, Salvador Dalí, 1929, (23.8 x 34.7cm), Museum of Modern Art (MoMA), New York City, NY, US.

Salvador Dalí'nin Aydınlatılmış Zevkler adlı bu tablosu, 1929'da yapılmış dikkat çekici bir yağlı boya ve kolaj tablodur. Tablo, bir sinema salonunda yaşanan yanılsama ve gerçeklik arasındaki ayrımları düşündüren, tiyatro benzeri üç büyük kutuyu tasvir etmektedir. Aydınlatılmış Zevkler, Dalí'nin en yoğun eserlerinden biri olarak kabul edilir; minyatür ressam olarak yeteneklerinin olağanüstü bir örneğidir (Salvador Dalí, 2023).

3.2.5. Bauhaus

Almanya'nın Weimar Kenti'nde, 1919 yılında kurulmuştur. Kurucusu Alman Walter Gropius'tur. Şöyle oluşmuştur: Öncelikle bir plastik sanatlar yüksekokulu ve uygulamalı bir sanat okulunun bir araya getirilmesi sağlanmış ve sonrasında yapı sanatı departmanı eklenmiştir (Eroğlu, 2003, s.38).

László Moholy-Nagy'nin Pnömatik (Lastik) isimli kolaj çalışması Görsel 3.25'te verilmiştir (Moholy Nagy, 2023).

Görsel 3. 25. Pneumatik (Tire), László Moholy-Nagy, 1924, Kolaj ve Kağıt, (31.5x22 cm), Louisiana Museum of Modern Art, Humlebaek, Denmark.

1923-24 yıllarına ait bu eğlenceli kolaj çalışmasında, yeni bir hava basınçlı lastik tipine gönderme yapan pnömatik sözcüğünden oluşturulmuş kavisli bir yolda bir motorlu araba yarışıyor. Ufuk noktası perspektifinin kullanılmasından dolayı, harfler sanki araba izleyiciye doğru yarışıyor muşçasına büyüyor (ön kısımda P harfi), resimsel düzlemde yukarıya doğru yükselen beyaz bir eğri ile kesişiyor ve dinamik bir hareket hissi yaratıyor. Bu çalışma, Moholy-Nagy'nin tipografi ile fotoğraf kolajını birleştiren ve Typophotos olarak adlandırdığı şeyin bir örneğidir: yazı, yalnızca anlamsal içerik için kullanılmak yerine görsel iletişimin bir bileşenine dönüştürülür. Görsel şiir ve harf temelli kolaj biçimlerine 1910'ların başlarından bu yana Fütüristler gibi sanatçılar öncülük ediyordu ve yazı tipinin grafiksel olarak maceracı kullanımı da yirmili yılların yeni reklam kültüründe bolca mevcuttu, ancak yazı ve fotoğraf hiçbir zaman bir araya getirilmemişti (*Artists: Moholy nagy laszlo*, 2023).

Marianne Brandt'ın Sinir Bozucu Şehrimiz isimli kolaj çalışması Görsel 3.26'da verilmiştir (Otto, 2006, ss.43-45).

Görsel 3. 26. Our Unnerving City, Marianne Brandt, 1926, Kalın Gri Kağıt Üzerine Gazete Kupürlerinin Montajı (Kolaj), (63×50cm), Collection Galerie Berinson, Berlin/UBU Gallery, New York.

Bu eserdeki en büyük figür, ciddiyle bakışlarımızla karşılaşan genç bir kadındır. Yakınlardaki şık arabalarıyla mutlu ve kayıtsız bir şekilde havai fişeklerin üzerinden geçip hiçliğe yaklaşan kadın sürücülerle güçlü bir tezat oluşturuyor. Bu kadın, kendisinininkinin uçurumun kenarında bir dünya olduğunu anlıyor (Otto, 2006, ss.43-45).

3.2.6. Konstrüktivizm

Rusya’da 1920’li yıllarda beliren bir sanat akımıdır. “Bu alanın resim sanatçıları olarak; Kazimir Maleviç, Moholy-Nagy vb. gibi isimler sayılabilir” (Eroğlu, 2003, s.104).

Aleksandr Rodchenko’nun fotomontaj çalışması Görsel 3.27’de verilmiştir (Moma:16012, 2023).

Görsel 3. 27. Pro eto. Ei i mne (About This. To Her and to Me), Aleksandr Rodchenko, Fotomontaj, Sayfa (Her Biri): (23x15,5 Cm), Genel (Kapalı): (23x15,5x 0,3 cm), Publisher Gosudarstvennoe izdatel'stvo (State Publishing House), Moscow.

Aleksandr Rodchenko, Rus konstrüktivizminin yenilikçilerinden ve en adanmış uygulayıcılarından biriydi. Rodchenko'nun odak noktası grafik tasarım, fotoğrafçılık ve fotomontaj (fotoğraf parçalarını birleştiren ve yan yana getiren filmsel bir ortam) idi. Kitap tasarımları, şair arkadaşlarıyla yaptığı iş birliklerinden kitlesel dağıtıma yönelik propaganda dergilerine kadar uzanıyordu. En verimli iş birlikleri arasında, Rodchenko'nun sanatsal seçkinlerden ziyade Sovyet proletaryasına ulaşma hedefini de benimseyen şair Vladimir Mayakovsky ile olan işbirliği idi. Birlikte devletin reklam posterlerini, kitaplarını ve çeşitli dergilerini hazırladılar. Böyle bir ortak proje Rodchenko'nun kitap tasarımında kullanılacak ilk fotomontajlarını içeriyordu (Moma:16012, 2023).

3.2.7. Soyut Ekspresyonizm

“1920’li yıllarda özellikle New York’ta ortaya atılan ve Kandinsky’nin resimlerini açıklamakta kullanılan bir terimdir” (Eroğlu, 2003, s.157).

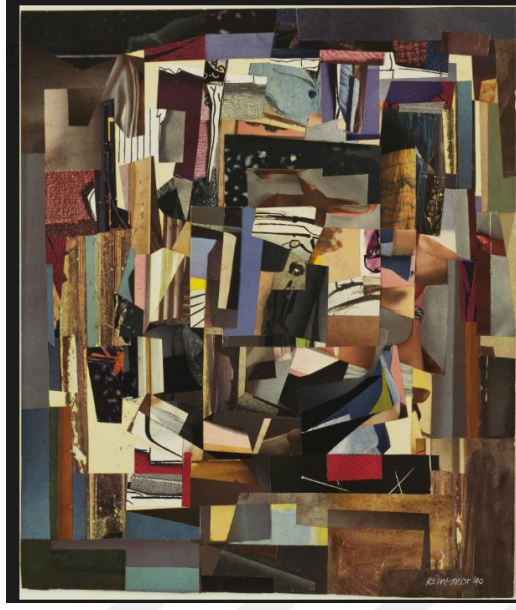
Romare Bearden’in Profil/Bölüm I, Yirmiler isimli eseri Görsel 3.28’de verilmiştir (Romare Bearden, 2023).

Görsel 3. 28. Profile/Part I, The Twenties: Mecklenberg County, School Bell Time, Romare Bearden, 1978, Mukavva Üzerine Kolaj, Kingsborough Community College, The City University of New York. Romare Bearden Foundation/VAGA at Artists Rights Society (ARS), New York. Photo by Paul Takeuchi.Cincinnati Art Museum.

Profil/Bölüm I, Yirmiler, Bearden'ın Mecklenburg İlçesi, Kuzey Carolina ve Pittsburgh, Pensilvanya'daki akrabalarıyla yaşadığı çocukluk anılarını konu alıyor. En eski anılarından biri okula gitmekle ilgili: Okul Zil Saati, 1978, keskin, düz şekillerle ve minimal düzeyde örtüşmelerle düzenlenmiştir; sert öğretmenin silueti sağ alt köşeye hakimdir (Romare Beardens, 2023).

Ad Reinhardt'ın Collage isimli çalışması Görsel 3.29'da verilmiştir (Moma:37020, 2023).

Görsel 3. 29. Collage, Ad Reinhardt, 1940, Mukavva Üzerine Kesilmiş Ve Yapıştırılmış Baskılı Kağıtlar, (39.8 x 33.6cm), MOMA.

Bu kolajda Reinhardt Kübist kompozisyonun kapsanan kalitesini güncellemiş ve kolajını tahtanın yüzeyi boyunca en kenarlarına kadar genişletmiştir (*Moma:37020*, 2023).

Alberto Burri'nin 1952 yılında tuval üzerine yağlı boya, kumaş kolajı, kum, yapıştırıcı ve çuval bezi ile yaptığı eseri Görsel 3.30'da verilmiştir (*Alberto Burri*, 2023).

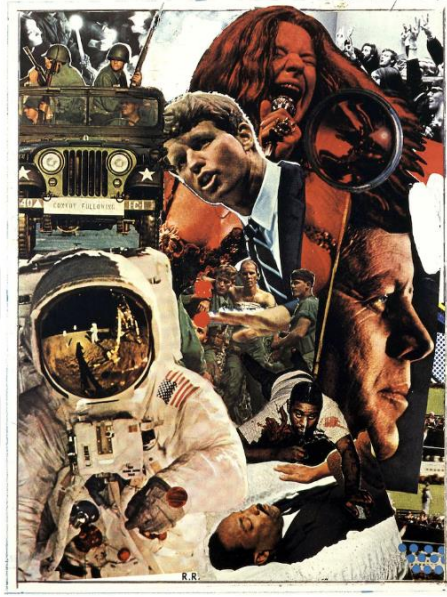
Görsel 3. 30. Alberto Burri'nin 1952 Yılında Tuval Üzerine Yağlı Boya, Kumaş Kolajı, Kum, Yapıştırıcı Ve Çuval Bezi İle Yaptığı Eser.

Bir bakıma savaş olmasaydı belki Alberto Burri sanatçı olamazdı. Onun yerine taşra doktoru olurdu. Burri, 1915 yılında İtalya'nın Umbria kentinde küçük bir kasabada şarap satan bir baba ve okulda öğretmenlik yapan bir annenin çocuğu olarak dünyaya geldi. 1940 yılında Burri üniversiteden tıp diplomasıyla mezun oldu. Aynı yıl İtalya İkinci Dünya Savaşı'na girdiğinde tıp doktoru olarak çalışmaya yeni başlamıştı. Burri piyade olarak askere alındı. Yaklaşık üç yıl boyunca Kuzey Afrika'da ön saflarda asker olarak savaştı ve aynı zamanda sahada doktor olarak görev yaptı. Burri'nin birimi yakalandığında Hereford Texas'taki bir savaş esiri kampına gönderildi. Orada Burri'nin tıp yapmasına izin verilmiyordu. Diğer birçok savaş esiri gibi o da zaman geçirmek için resim yapmaya başladı. Uygun tuvaleri olmadığı için çuvalların üzerine resim yapıyordu. Teksas'ta gördüklerinin ve daha önce Umbria'da gördüklerinin cennet gibi manzaralarını çizdi. Savaştan sonra İtalya'ya geri döndükten sonra Burri tıbbı sonsuza kadar bıraktı ve kendini tamamen sanatına verdi. Ama estetiğini çok farklı bir yöne taşıdı. Tamamen soyut görüntüler yaratarak görsel dilini azalttı. Savaş sonrası İtalya'da fazla olan çuval bezini kullanmaya devam etti ve ayrıca ucuz ve kolayca bulunabilen diğer malzemeleri, araçları ve araçları da bünyesine kattı. Paleti ve resimleri, kendi ülkesinin parçalanmış manzarasını ve israf edilen pek çok şeyin dokusunu ve görünümünü andırıyordu (Alberto Burri, 2023).

3.2.8. Pop Art

İngiliz ve Amerikan pop sanatı diye ikiye ayrılabilir, medyaların beşerlerin dünya kanaatlerini başka bir biçime soktuklarını ispatlamaya gayret etmişlerdir (Eroğlu, 2003, s.131).

Robert Rauschenberg'ın Signs adlı eseri Görsel 3.31'de verilmiştir (Moma:67925, 2023).

Görsel 3. 31. Signs, Robert Rauschenberg, 1970, (109.22x86.36cm), Ekran Çıktısı Kolaj, Museum Of Modern Arts.

1960'lardaki çalkantı sona erdikten hemen sonra Rauschenberg, on yılın çalkantılarını özetleyen bu kolajı oluşturmuştur. Sol alt köşe, eseri astronot Buzz Aldrin'in imgesinde somutlaşan 1969'daki aya inişin coşkusu ve iyimserliğiyle sabitlerken, Rauschenberg bu figürü önceki on yılın çalkantılarını da simgeleyen bir dizi figürle çevrelemiştir. 1963'te suikasta uğrayan John F. Kennedy'nin yanı sıra 1968'de suikasta uğrayan Martin Luther King Jr. ve Robert veya Bobby Kennedy'nin çevredeki görüntüleri, 1960'lı yıllardaki siyasi iyimserliğin yıkılışının altını çiziyordu. Sağ üstteki Port Arthur, Teksas yerlisi Janis Joplin'in görüntüsü, rock yıldızlarının partilere katılmasıyla müzik endüstrisindeki genç yeteneklerin kaybını vurguluyordu; Joplin, 1970 yılının Ekim ayında, Rauschenberg'den hemen önce aşırı dozdan ölmüştü. Astronotun etrafındaki diğer görüntüler kentsel şiddeti,

Vietnam Savaşı'nı ve barış nöbetini tasvir etmektedir. Kolaj yapısı ve genel kompozisyon bu dönemin kaosunu görsel olarak daha da güçlendirmiştir (Artist: Robert Rauschenberg, 2023).

Eduardo Paolozzi'nin Meet the People adlı eseri Görsel 3.32'de verilmiştir (Paolizzi, 2023).

Görsel 3. 32. Meet the People, Eduardo Paolozzi, 1948, Kart Üzerine Baskılı Kağıtlar Kolajı, (35.9 × 24.1cm), Tate Modern, London, Uk.

Bu kolajlar çoğunlukla Amerikalı eski askerler tarafından Paolozzi'ye verilen dergilerden oluşmaktadır. Popüler kültür ve teknolojinin yanı sıra Amerikan tüketimciliğinin ihtişamına olan hayranlığı da göstermektedir (Paolizzi, 2023).

Richard Hamilton'ın ünlü eseri Görsel 3.33'te verilmiştir (Richard Hamilton, 2023).

Görsel 3. 33. Just What Is It That Makes Today's Homes So Different, So Appealing? Richard Hamilton, 1956, Kolaj, (26x24,8cm), Kunsthalle Tübingen, Tübingen.

Hamilton, çalışmasında Amerikan magazinlerinden kesilmiş görselleri tercih etmiştir (*Artist: Richard Hamilton, 2023*).

David Hockney'in Pearblossom Highway isimli foto kolaj çalışması Görsel 3.34'te verilmiştir (*David Hockney, 2023*).

Görsel 3. 34. Pearblossom Highway, David Hockney, Foto Kolaj, (181.6x271.8cm), California, United States.

Pearblossom Otoyolu çok geniş bir açık alandaki kavşağı göstermektedir ve bu yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nin batısında hissedilebilir. Sürücü ve yolcunun yolu farklı şekillerde gördüğünü anlatmaktadır. Araba sürerken tüm yol işaretlerini okursunuz, ancak yolcu olduğunuzda bunu yapmazsınız, istediğiniz yere bakmaya karar verebilirsiniz (*Pearblossom Highway*, 2023).

4. ÇANKIRI'YA ÖZGÜ ANAHTAR KELİMELELER VE ÇALIŞMALAR

4.1. ÇANKIRI'YA ÖZGÜ ANAHTAR KELİMELELER

Çalışmada kullanılan Çankırı'ya özgü anahtar kelimeler tuz, kavun, kiraz, İstiklal Yolu, Taş Mescit, Çan Saati, Hazım Dağlı Tabiat Parkı, İnandık vazosu, Çerkeş konakları vb. gibi değerlere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Tuz

Çankırı kaya tuzu Çankırı'da yer alan Tuz mağarasından elde edilmektedir (Görsel 4.1).

Görsel 4. 1. Çankırı tuzu (*Çankırı Tuzu*, 2023).

4.1.2. Kavun

Meşhur Çankırı kavunu Kızılırmak ilçesinde yetişmektedir (Görsel 4.2).

Görsel 4. 2. Kavun (*Çankırı Kavunu*, 2023).

4.1.3. Kiraz

Meşhur Çankırı kirazı Eldivan ilçesinde yetişmektedir (Görsel 4.3).

Görsel 4. 3. Kiraz (*Çankırı Kirazı*, 2023).

4.1.4. İstiklal Yolu

Ankara'ya cephanenin ulaştırılması için Kastamonu, Çankırı il sınırlarını aşarak izlenilen yol İstiklal Yolu'dur (*İstiklal Yolu*, 2023).

4.1.5. Taş Mescit (Cemalettin Ferruh Şifahanesi ve Darulhadisi)

Selçuklu Dönemi'nden kalma önemli yapılardandır (Görsel 4.4.a). Üzerinde tıp sembolü yer almakta, (Görsel 4.4.b) yapıya ait olan Eczacılık Sembolü (Görsel 4.4.c) ise müzede yer almaktadır (*Taş Mescit*, 2023).

a

b

c

Görsel 4. 4. Taş Mescit (*Taş Mescit*, 2023).

4.1.6. an Saati (Saat Kulesi)

Osmanlı Padişahı II. Abdülhamit dönemine ait olan saat kulesi eserlerinden birisi de ankırı’da bulunmaktadır (Görsel 4.5) (*an Saati*, 2023).

Görsel 4. 5. an Saati (*an Saati*, 2023).

4.1.7. Hazım Dağı Tabiat Parkı

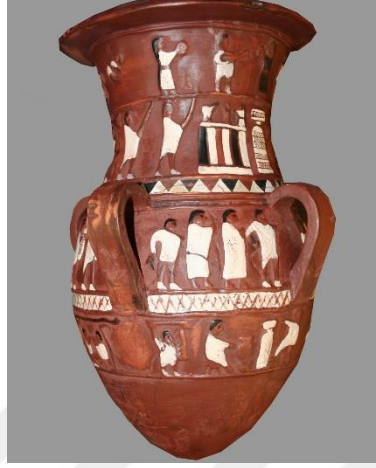
Yapraklı ilçesi, Yüklü köy yaylası mevkiinde bulunmaktadır (Görsel 4.6) (*Hazım Dağı Tabiat Parkı*, 2023).

Görsel 4. 6. Hazım Dağı Tabiat Parkı.

4.1.8. İnandık Vazosu

İnandık Köyü’nde tespit edilen tarihi bir vazodur (Görsel 4.7) (*İnandık Vazosu*, 2023).

Görsel 4. 7. İnandık Vazosu (*İnandık Vazosu*, 2023)

4.1.9. Çerkeş Konakları

Çankırı ili Çerkeş İlçesinden bir konak Görsel 4.8’de verilmiştir.

Görsel 4. 8. Çerkeş Konağı, (*Çerkeş Konağı*, 2023).

4.2. ÇALIŞMALAR

Yapılan çalışmalar 9 başlık altında toplanmıştır.

4.2.1. Orijinal Çizilen Portreler Üzerine Uygulamalar

Görsel 4.9’da *Çankırı’nın Güzelliklerini Anlatan Elinde Gül Olan Anonim Kız Figürü* isimli çalışma verilmiştir.

Görsel 4. 9. Karrar ROSHDAWI, *Çankırı’nın Güzelliklerini Anlatan Elinde Gül Olan Anonim Kız*, Kolaj Tekniği, Yağlı Boya, Karton Kağıt, Gazete ,Tül, Resimler, Düğmeler (40x50cm), 2024.

Bu kolajda öncelikle yağlı boya kullanılarak kızın resmi yapılmıştır. Ayrıca, karton kağıt, gazete ,tül, resimler ve düğmeler kullanılmıştır. Kızın yakasını oluşturan kısım gerçek tül kumaştandır. Kız Çankırı'nın güzelliklerini arkasında barındırmakta ve ziyaretçileri gül ile karşılamaktadır.

Görsel 4.10'da *Aklında Çankırı Olan Anonim Bir Kız Figürü* isimli kolaj çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 10. Karrar ROSHDAWI, *Aklında Çankırı Olan Anonim Bir Kız Figürü*, Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Derz Filesi, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, (40x30cm), 2024.

Bu kolajda öncelikle akrilik boyalar ile kız resmedilmiştir. Sonrasında Çankırı'nın bazı tarihi ve turistik yerlerinin resimleri kızın aklının içinde gibi düşünülerek yapıştırılmış, gazete kağıdı ve derz filesi ile kolaj desteklenmiştir. Derz filesi Çankırı'ya bağlılığın sağlamlığını ifade etmek için kullanılmıştır.

Görsel 4.11'de *Çankırı'yı Düşünen Anonim Kız Figürü* isimli kolaj çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 11. Karrar ROSHDAWI, *Çankırı'yı Düşünen Anonim Kız*, Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Derz Filesi, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, Düğme, Kağıt Bant, (40x30cm), 2024.

Çalışmada önce akrilik boyalar kullanılarak kız resmi çizilmiştir. Sonrasında Çankırı'ya ait fotoğraflar, gazete kağıtları, derz filesi ve düğmelerle desteklenmiştir. Düğme kullanmanın amacı Çankırı'ya düğümlemek olarak düşünülmüş, derz filesi de bağlılığın sağlamlığını ifade etmek için kullanılmıştır.

Görsel 4.12'de *Üzüntülü Anonim Kız* isimli kolaj çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 12. Karrar ROSHDAWI, *Üzüntülü Anonim Kız*, Kolaj Tekniği, Yağlı Boya, Akrilik Boya, Derz Files, Fotoğraf, CD parçası, (40x50cm), 2024.

Resimde yağlı boya kullanılarak çalışılan üzüntülü kız Çankırı'nın tarihinde önemli yer tutan İstiklal Yolunu anlatmaktadır.

Arka resimlerde ise Kurtuluş savaşımızın kazanılmasında rol oynayan insanların resimleri ayrıca asker balık resimleri yer almaktadır. Kızın baş kısmında ayna şeklinde CD parçası yer almakta bu da Çanakkale’de yer alan aynalı çarşığı çağrıştırmaktadır. Derz filesi ve gazete kağıtları da kolaj çalışmasında kullanılmıştır.

4.2.2. Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Uygulamalar

Görsel 4.13.a ve b’de Kavun, kiraz ve tuzu içeren photoshop kolaj çalışmaları verilmiştir.

a

b

Görsel 4. 13. Karrar ROSHDAWI, *Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Photoshop Kolaj Çalışmaları*, 2024.

Bu çalışmalarda Çankırı’nın ünlü yiyecek maddelerinden yarı kavun yarı kiraz bir bitki düşünülerek tuz parçacıklarına yer verilmiştir.

Görsel 4.14.a ve b’de kavun, kiraz ve tuzu içeren yapay zeka programında hazırlanan kolaj çalışmaları verilmiştir.

a

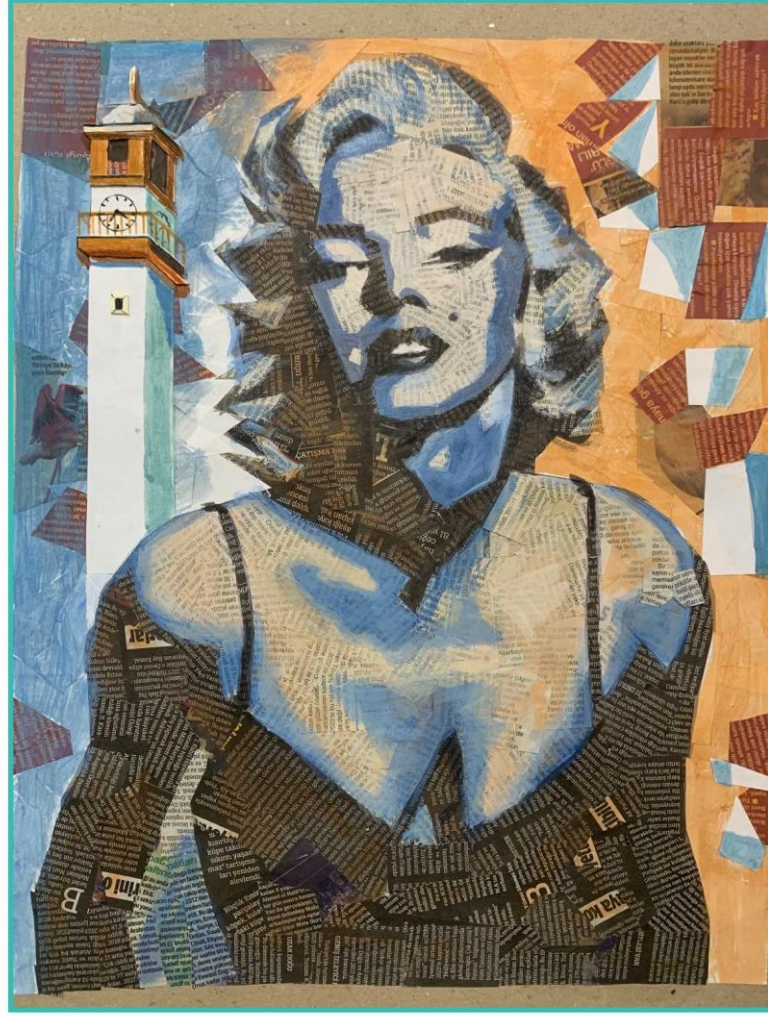

b

Görsel 4. 14. Karrar ROSHDAWI, *Kavun, Kiraz ve Tuzu İçeren Yapay Zeka Kolaj Çalışmaları*, 2024.

4.2.3. Dünyaca Ünlü Kişi ve Resimlerin Uygulamaları

Görsel 4.15’te Marilyn MONROE ve arkasında Çankırı’da yer alan çan saati uygulaması verilmiştir.

Görsel 4. 15. Karrar ROSHDAWI, *Marilyn MONROE Ve Arkasında Çankırı'da Yer Alan Çan Saati*, Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Gazete Kağıdı, Ahşap, Akrilik Boya, (70x50cm), 2024.

Çalışmada Marilyn MONROE'nun Çan saatini tanıtmayı kurgulanmıştır. Marilyn MONROE'nun gazete kağıtlarından ve akrilik boya ile kolajı yapılmış, Çan saatinde ise ahşap ve karton kullanarak asamblaj tekniğiyle üçüncü boyut sağlanmıştır.

Johannes Vermeer'in ünlü tablosu *İnci Kúpeli Kız*'dan esinlenilerek Görsel 4.16'da *İnci Kúpeli Kız Kolajı* verilmiştir.

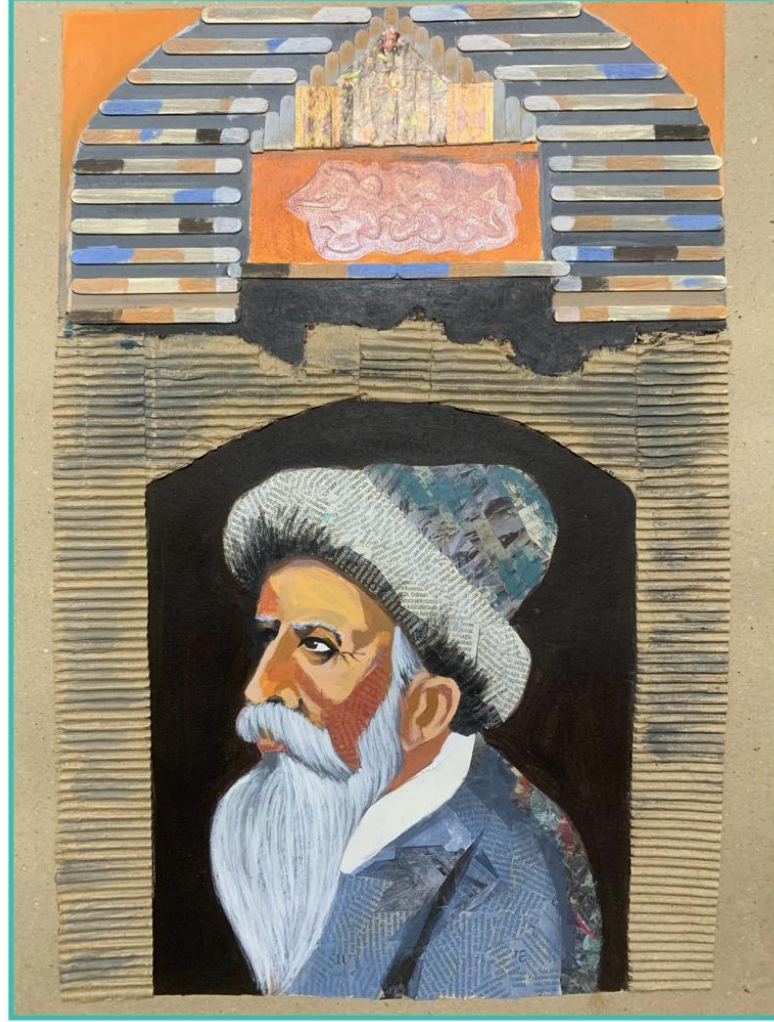

Görsel 4. 16. Karrar ROSHDAWI, *İnci Küpeli Kız Kolajı*, Kolaj Tekniği, Gazete Kağıdı, Karton, Akrilik Boya, Fotoğraf, (70x50cm), 2024.

Çalışmada öncelikle İnci Küpeli Kız'ın gazete kağıtları ve akrilik boyalarla resmi yapılmıştır. Sonrasında etrafına oluklu kartonlar yapıştırılmıştır. Kızın başörtüsünden aşağı kadar Çankırı'nın tarihi ve turistik yerlerini anlatan yapıştırma resimler şelale anlayışıyla kullanılmış ve ziyaretçiler için bir davetiye oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.2.4. Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızla Uygulamalar

Görsel 4.17’de *Dede Korkut ve Taş Mescitte yer alan Eczacılık Sembolü* kolajı verilmiştir.

Görsel 4. 17. Karrar ROSHDAWI, *Dede Korkut Ve Taş Mescitte Yer Alan Eczacılık Sembolü*, Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Karton, Ahşap, Gazete Kağıdı, Fotoğraf, (70x50cm), 2024.

Çalışmada öncelikle gazete kağıtları yapıştırılarak ve akrilik boya kullanılarak Dede Korkut’un kolaj çalışması yapılmıştır. Daha sonra üst kısıma Taş Mescitte yer alan Eczacılık Sembolü eklenmiştir. Sembolün etrafına boğaz inceleme çubukları (abeslang) bir giriş kapısını resmedecek şekilde yerleştirilmiş ve sağlığın önemi

vurgulanmıştır. Bu kolajda da ana kurgu Dede Korkut eliyle Taş Mescid'in tanıtılmasıdır.

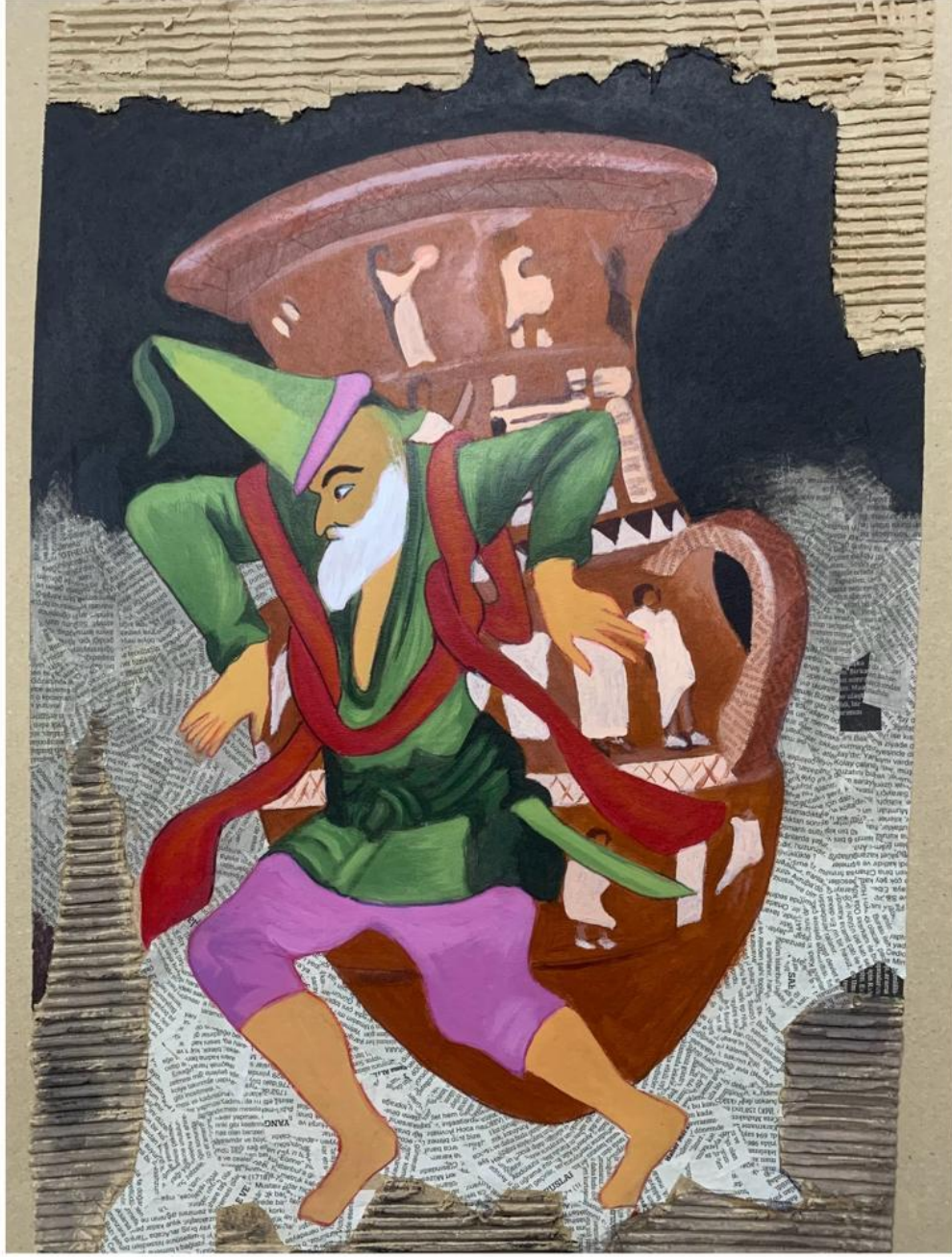
Görsel 4.18'de *Hacivat Karagöz ve Çankırı Kaya Tuzu* çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 18. Karrar ROSHDAWI, *Hacivat Karagöz ve Çankırı Kaya Tuzu*, Kolaj ve Asamblaj tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Karton, Tuz (70x50cm), 2024.

Çalışmada akrilik boyalar kullanılarak Hacivat ve Karagöz resmedilmiştir. Sonrasında ahşap elemanlar kullanılarak ev imajı verilmiş, karton parçalarından sahne oluşturulmaya çalışılmıştır. Ortada yer alan üç boyutlu tuz ile asamblaj tamamlanmıştır. Çalışmanın kurgusu sürekli didişen Hacivat ve Karagöz'ün tuzu çok sevdikleri için paylaşamayıp yine didişmeleridir.

Görsel 4.19'da *Meddah ve Çankırı İnandık Vazosu* kolajı verilmiştir.

Görsel 4. 19. Karrar ROSHDAWI, *Meddah Ve Çankırı İmandık Vazosu*, Kolaj Tekniği, Akrilik Boya, Gazete Kağıdı, Karton, (70x50cm), 2024.

Orta oyununda önemli yer tutan Meddah'ın şakacı bir şekilde İmandık Vazosunu kaçırması çalışmanın kurgusunu oluşturmaktadır. Ziyaretçiler Meddahın neyi kaçırdığını, üzerinde çeşitli figürler olan vazounun nereye ve kime ait olduklarını merak edecekler ve Çankırı'yı bulacaklardır. Akrilik renkler kullanılarak resmedilen

Meddah'ın etrafında yapıştırma gazete kağıtları yer almaktadır. Ayrıca karton da çalışmayı süslemektedir.

4.2.5. Dünyaca Ünlü Türkü Sanatçılarımızı İçeren Uygulamalar

Görsel 4.20'de *Neşet Ertaş Hazım Dağlı Tabiat Parkının Önünde* karton, gazete, akrilik boya kolajı verilmiştir.

Görsel 4. 20. Karrar ROSHDAWI, *Neşet Ertaş Hazım Dağlı Tabiat Parkının Önünde*, Kolaj Tekniği, Karton, Gazete, Akrilik Boya (70x50cm), 2024.

Çalışmada öncelikle gazete kağıtları yapıştırılarak ve akrilik boyalarla Neşet Ertaş resmedilmiş, sazına desenli kağıtlar yapıştırılmış ve arkasında da Hazım Dağlı Tabiat Parkı yer almıştır. Bozkır'ın Tezenesinin nerde olduğu merak uyandıracak ve burasının Çankırı'nın Hazım Dağlı Tabiat Parkı olduğu kısa bir araştırma sonunda bulunacaktır.

Görsel 4.21'de *Aşık Veysel Ve Arkasında Çankırı'da Yer Alan Çan Saati* kolaj ve asamblajı verilmiştir.

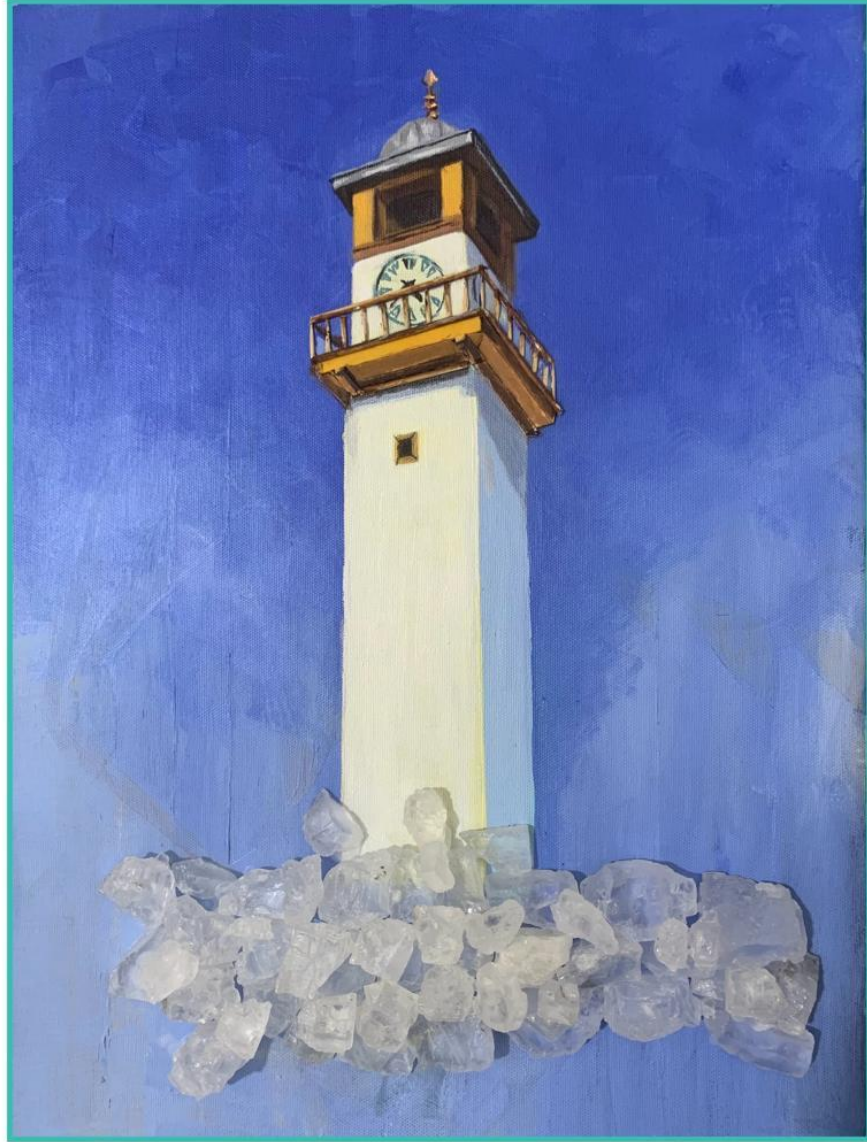

Görsel 4. 21. Karrar ROSHDAWI, *Aşık Veysel Ve Arkasında Çankırı’da Yer Alan Çan Saati*, Kolaj ve Asamblaj teknikleri, Akrilik Boya, Gazete Kağıdı, Ahşap, Karton, (70x50cm), 2024.

Öncelikle Aşık Veysel’in akrilik boya ve gazete kağıtlarla resmi oluşturulmuş, şapkasında karton ve boya kullanılmış; sonrasında Çan saatinde ahşap, karton ve boya kullanılarak asamblaj tamamlanmıştır.

4.2.6. Çan Saatine Yönelik Uygulamalar

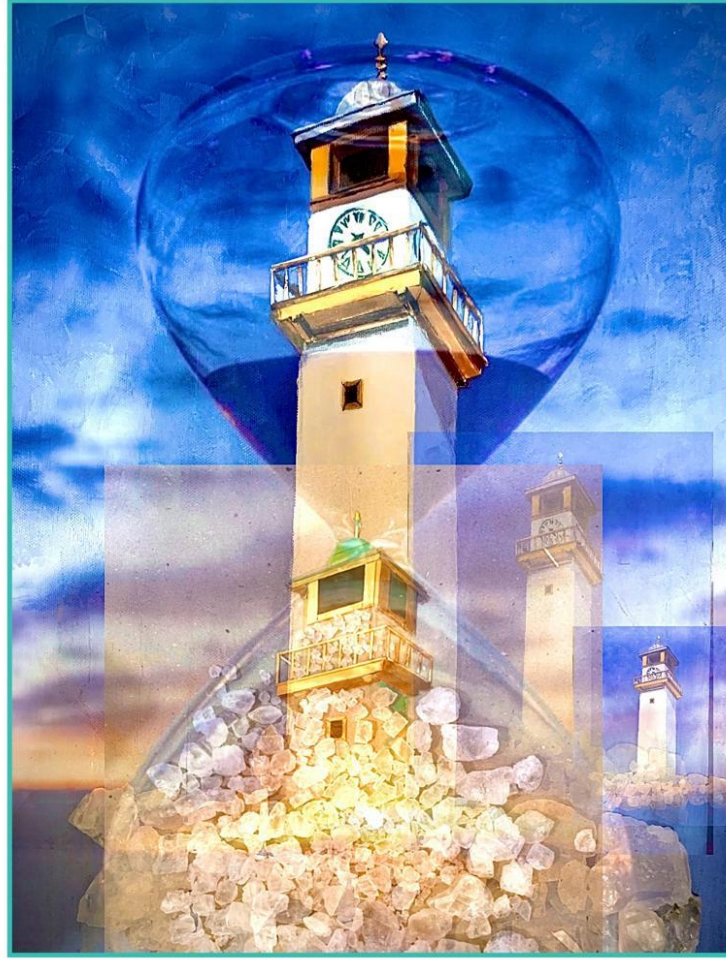
Görsel 4.22’de *Çan Saatinin Akrilik Boya, Tuz Ve Ahşap Kullanılarak Yapılan Uygulama Çalışması* verilmiştir.

Görsel 4. 22. Karrar ROSHDAWI, Çan Saatinin Akrilik Boya, Tuz Ve Ahşap Kullanılarak Yapılan Asamblajı, Asamblaj Tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Tuz, (34x50cm), 2024.

Öncelikle akrilik boyalar kullanılarak Çan saati resmedilmiştir. Sonrasında balkon kısmında ahşap ve alt kısmında yer alabilecek taşlar yerine tuz kullanılarak asamblaj tamamlanmıştır.

Görsel 4.23'te *Çan Saatinin Photoshop Kolajı* verilmiştir.

Görsel 4. 23. Karrar ROSHDAWI, *Çan Saatinin Dijital Photoshop Kolajı*, Photoshop tekniği, 2024.

Görsel 4.22'deki orijinal çalışmanın fotoğrafı çekilerek bilgisayarda Photoshop kolajı yapılmıştır. Burada zaman kavramının önemini vurgulamak için kum saati Çan saatinin üstüne bindirilmiş ve kum taneleri yerine de tuz parçacıkları düşünülmüştür.

4.2.7. İnandık Vazosunu İçeren Uygulama

Görsel 4.24'te *İnandık Vazosunun Asamblaj Çalışması* verilmiştir.

Görsel 4. 24. Karrar ROSHDAWI, *İnandık Vazosunun Asamblaj Çalışması*, Asamblaj ve Kolaj Tekniği, Tuz, Ahşap, Gazete Kağıdı Ve Akrilik Boya, (70x50), 2024.

Bu çalışmada vazonun tutma yerleri ahşaptan düşünülmüş ve böylelikle 3. boyut sağlanmıştır. Ayrıca vazo altındaki tuzlar da çalışmaya 3. boyut katmıştır. Buradaki kurgu da hazinesi tuz olan bir yeri çağrıştırmaktır. Tabi ki bu yer Çankırı'dır.

4.2.8. Taş Mescid'i İçeren Uygulama

Görsel 4.25'te Taş mescidin akrilik boya, ahşap ve gazete kullanılarak yapılan asamblaj çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 25. Karrar ROSHDAWI, *Taş Mescid Asamblaj Çalışması*, Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Akrilik Boya, Ahşap, Gazete Kağıdı, (70x50cm), 2024.

Çalışmada öncelikle akrilik boyalarla taş mescit resmedilmiş, yan kısımlarda semazenlere yer verilmiştir. Sonrasında merdiven kısımları 3. boyutu yansıtmaları amacıyla ahşaptan yapılmıştır. Üst kısımlar ise gazete ve akrilik boya ile tamamlanmıştır.

4.2.9. Çerkeş Konaklarını Anlatan Uygulama

Görsel 4.26’da Çerkeş konaklarını anlatan ahşapla, karton, patpat, akrilik, derz filesi ile desteklenen asamblaj çalışması verilmiştir.

Görsel 4. 26. Karrar ROSHDAWI, *Çerkeş Konakları*, Kolaj ve Asamblaj Tekniği, Ahşap, Karton, Patpat, Akrilik Boya, Derz Filesi, (70x50cm), 2024.

Öncelikle akrilik boyalarla konak resmedilmiştir. Sonrasında çatı kısmında, pencerelerde, kapılarda ve dış cephede ahşap, karton, derz filesi gibi malzemeler kullanılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir ilin tarihi, kültürel, turistik yerlerini kolaj tekniğiyle ortaya çıkarmanın önemi büyüktür. Bir ilin tanıtımı kısa film çekimiyle, resim çizimiyle, seramik sanatı vb. yöntemlerle yapılabilir. Ancak kolaj yöntemi akılda daha kalıcı ve etkileyici unsurlara sahip olduğu için insan duygularını daha etkileyici olabilir. Kolaj kökeni itibarıyla protesto amaçlı bir teknik olarak büyümüştür. Bu çalışmada ise kolaj Çankırı'nın tarihi ve turistik yerlerinin tanıtımına yönelik olarak kullanılmıştır. Kolaj tekniğinin kullanım biçimlerini incelemek ve günümüzde bu tekniklerle Çankırı İli'nin bazı kültürel ve turistik değerlerine yönelik özgün tasarımlar yapmak ve bu eserler üzerinden okumalar gerçekleştirmenin hedeflendiği bu çalışmada öncelikle kolaj ve ilgili kavramlarla alakalı tarihi süreç ve tanımlar ile ilişkili literatür araştırılmıştır. Kolajın farklı disiplinlerde sıkça kullanılan ve etkili bir teknik olduğu sonucuna varılmıştır. Sonrasında ise Çankırı ile ilgili tarihi ve turistik öğelerden anahtar kelimeler çıkarılmıştır. Çankırı'ya özgü anahtar kelimeler tuz, kavun, kiraz, İstiklal Yolu, Taş Mescit, Çan saati, Hazım Dağı Tabiat Parkı, İnandık vazosu, Çerkeş konakları vb. gibi değerlerdir. Ana temalar ise Çankırı'nın değerlerinin tanıtımına yönelik akılda kalıcı, özgün ve farklı ifade edilme olarak belirlenmiştir. Akılda kalıcılık, özgünlük ve farklı ifade edilebilirlik; Dünyaca Ünlü Kişi ve Resimlerin Uygulamaları, Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızla Uygulamalar, Orijinal Çizilen Portreler Üzerine Uygulamalar, Dünyaca Ünlü Türkü Sanatçılarımızı İçeren Uygulamalar ile Çankırı'ya özgü değerleri farklı yorumlayarak sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda 9 farklı kategoride 20 çalışma yapılmış ve okumalar gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Çankırı'nın kültürel ve turistik değerlerinin algılama seviyesini arttırmak konusunda kolaj çalışmalarının önemli bir yer tutacağı düşünülmektedir. Gelecekteki çalışmalar için farklı kurgu ve malzemeler kullanılarak yeni kolajların üretilmesi önerilebilir. Ayrıca bu çalışma kolaj tekniğini kullananlar ve bu yolda ilerlemek isteyenler için verimli bir kaynak olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akman, B. (2023). *Grafik tasarımıda kolaj tekniği ve resimli kitap uygulaması* (Tez No.783557) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Alberto Burri. (2023). Ideal art. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.idealart.com/magazine/alberto-burri>.
- Alparslan, GU. ve Bulut, Ü. (2018). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının modern resmi algılamalarında kolaj tekniğinden yararlanılması: Eylem araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(43), 77-91. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/401268>.
- Artist: Richard hamilton. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/hamilton-richard/>
- Artist: Robert Rauschenberg (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/rauschenberg-robert/>
- Artists: Boccioni umberto. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/boccioni-umberto/>
- Artists: Cornell joseph (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, (<https://www.theartstory.org/artist/cornell-joseph/>).
- Artists: Heartfield john. 2023. The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/heartfield-john/>
- Artists: Moholy nagy laszlo (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/moholy-nagy-laszlo/>
- Avignonlu Kızlar. (2023). Wikipedia. Erişim 25 Aralık, 2023, https://tr.wikipedia.org/wiki/Avignonlu_K%C4%B1zlar
- Bird cherry. (2023). American art. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://americanart.si.edu/artwork/untitled-oriental-painting-bird-cherry-blossoms-73992>

- Birer, E. ve Kaya, S. (2019). Duyusal kolaj ve mekân. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (24), 111-125. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/902975>
- Bitmez, M.H. (2008). *Modern çağda kolaj, asamblaj, montaj gibi teknik ve anlayışların heykel sanatına etkileri* (Tez No.214736) [Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Carlo Carra: Pursuit. (2023). Wikiart. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.wikiart.org/en/carlo-carra/pursuit-1915>
- Çağlayan, E. (2018). Sanat eğitiminde kolaj tekniği ve öğrencilerin kompozisyon kurma becerilerine katkısı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 (43), 1-13. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/401228>.
- Çan saati. (2023). Çankırı Valiliği. Erişim 23 Aralık, 2023, <http://cankiri.gov.tr/can-saati-saat-kulesi>.
- Çankırı kavunu. (2023). Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Erişim 23 Aralık, 2023, <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-242664/fotograf-galerisi.html>
- Çankırı kirazı. (2023). Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Erişim 23 Aralık, 2023, <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-242664/fotograf-galerisi.html>
- Çankırı tuzu. (2023). Çankırı Valiliği. Erişim 23 Aralık, 2023, <http://cankiri.gov.tr/tuz-magarasi>
- Çerkeş konağı. (2023). Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Erişim 23 Aralık, 2023, <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-242664/fotograf-galerisi.html>
- Dada. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/movement/dada/>
- David hockney. (2023). The David hockney foundation. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.thedavidhockneyfoundation.org/chronology/1986>
- Definition collage. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/definition/collage/>

Dynamism of a womans head. (2023). Artchive. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.artchive.com/artwork/dynamism-of-a-womans-head-umberto-boccioni-1914/>

Eldek, S. D. (2019). *Turistik ve kültürel varlıkların tanıtımında cut out tekniği uygulaması (Hezarfen ile galata ve kız kulesi'nin hikâyesi)* (Tez No.619280) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Erdil Çakıroğlu, H. (2023). *Resimli çocuk kitabı illüstrasyonunda kolajın dili ve Eric Carle bağlamında değeriendirilmesi* (Tez No.782133) [Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Ergün, C. (2012). Temel sanat eğitiminde ve çağdaş sanatta kolaj-fotomontaj. *Sanat-Tasarım Dergisi*, 1 (3) , 5-19. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1209>.

Ersan, M. ve Bayraktar, C. (2021). Resimli çocuk kitaplarında sembolik temsil ve kolaj. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11 (4), 1360-1375. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1853710>.

Güneş, N. (2013). *Resim sanatında kolaj, asamblaj ve Türk resmine yansımaları* (Tez No.342247) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Hannah höch. (2023). Smart history. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://smarthistory.org/hannah-hoch-cut-kitchen-knife-dada-weimar-beer-belly-germany/>

Harman Aslan, E. ve Diker, M.(2023). Gençlerin somut kültürel miras farkındalığı: Erasmus+ projesi deneyiminden perspektifler. *Artium*, 11 (1), 13-32. <http://artium.hku.edu.tr/tr/download/article-file/2619635>.

Hazım dağlı tabiat parkı. (2023). Çankırı Valiliği. Erişim 23 Aralık, 2023, <http://cankiri.gov.tr/dogal-guzellikler---mesire-yerleri--yaylalar>

Houses at L'Estaque. (2023). Wikipedia. Erişim 25 Aralık, 2023, https://en.wikipedia.org/wiki/Houses_at_l%27Estaque

Interventionist demonstration. (2023). Artchive. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.artchive.com/artwork/interventionist-demonstration-1914-by-carlocarra/>

İnandık vazosu. (2023). Çankırı Valiliği. Erişim 23 Aralık, 2023, <http://www.cankiri.gov.tr/inandik-vazosu>

İstiklal yolu. (2023). Çankırı İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùęù. Erişim 23 Aralık, 2023, <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-242668/tarihi-istiklal-yolu.html>

John heartfield. (2023). Wikiart. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.wikiart.org/en/john-heartfield/adolf-the-ubermensch-swallows-gold-and-spouts-junk-aiz-11-no-29-july-17-1932>

Karaoğlu Can, M. ve Buldaç, M. (2022). Dada akımı ve kolaj tekniği üzerine: mekân-dada çalıştayı. M. Buldaç ve M. Karaoğlu Can (Ed.), *Birimden bütüne interdisipliner tasarım yaklaşımları* (ss. 94-112). İksad Publishing House.

Karlıgil, G. (2014). *Güncel sanatta kurgusal kolaj okumaları* (Tez No. 362980) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kencana, D. (2021, 4 February). *Art learning using collage techniques in inclusive education program* [Bildiri sunumu]. 3rd International Conference on Arts and Design Education. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210203.001>

Kılıçarslan, Z. (2019). *Kolajın baskı resme yansımaları*, (Tez No.580007) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kılınç, K. (2019). *2000'li yıllarda Türkiye'de kolaj: Sanatçılar ve uygulamalar* (Tez No.585226) [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kumaş şenol, N. ve Elmas, A. O. (2021). DeneySEL kolaj uygulamalarının temel tasarım elemanları ile incelenmesi. *Art-Sanat Dergisi*, (15), 183-201. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1558004>.

Kübizm. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.theartstory.org/movement/cubism/>

Lakot, Ş. (2022). *Avangard kuram bağlamında manzara resminde kolaj*, (Tez No.736662) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Liubov popova.(2023). Paintingz. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://paintingz.com/repro-italian-still-life-liubov-popova-510422.html>

Maquette for guitar. (2023). Erişim 25 Aralık, 2023, Artchive.
<https://www.artchive.com/artwork/maquette-for-guitar-pablo-picasso-1912/>

Moholy nagy. (2023). Bauhaus bookshelf. Erişim 25 Aralık, 2023,
https://www.bauhaus-bookshelf.org/bauhaus_book-8-moholy-nagy-painting-photography-film-pdf-1925.html

Moma:16012. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/16012>

Moma:1752. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
(<https://www.moma.org/artists/1752>).

Moma:35572. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/35572>

Moma:37013. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/37013>

Moma:37020. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/37020>

Moma:67925. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/67925>

Moma:79293. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023,
<https://www.moma.org/collection/works/79293>

Moma:80021. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.moma.org/collection/works/80021>

Moma:80380. (2023). Moma. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.moma.org/collection/works/80380>

Montaj. (2023). Tate. Erişim 3 Ocak, 2024, <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/m/montage>

Oskay, A. (2001). K bizmde kolaj (Tez No. 107352) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Otto, E. (2006). *Tempo tempo: The bauhaus photomontages of marianne brandt.* Jovis.

 ztekin, F. (2020). *Güncel sanatta bir ifade aracı olarak kolaj* (Tez No.630237) [Yüksek lisans tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Öztürk, E.E. (2022). *Making The Modern City Visible: A Study On Montage, Collage And Photomontage* (Tez No.720780) [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

 zt t nc , S. (2017). Sanat ve donanım malzemesi olarak kolaj  rneği. *Ulakbilge*, 5 (10), 341-352. <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1490188317.pdf>.

Paolizzi. (2023). Tate. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.tate.org.uk/art/artworks/paolozzi-meet-the-people-t01459>

Pazarlıoğlu Bingöl, M. ve  evik, N. (2020). Çağdaş sanatta bir ifade unsuru olarak kolaj üzerine bireysel söylemler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (36), 599-637. DOI: 10.14520/adyusbd.740055.

Pearblossom highway. (2023). Getty. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.getty.edu/art/collection/object/103QT4>

Picasso Pablo. (2023). The art story. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.theartstory.org/artist/picasso-pablo/>

Poggi, C. (1992). *In defiance of painting: cubism, futurism, and the invention of collage*. Yale University Press.

Raoul hausmann. (2023). Arthur io. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://arthur.io/art/raoul-hausmann/mechanical-head-the-spirit-of-our-time>

Richard hamilton. (2023). Smart history. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://smarthistory.org/richard-hamilton-just-what-is-it/>

Romare Beardens. (2023). Nadnow journal. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.nadnowjournal.org/reviews/something-over-something-else-romare-beardens-profile-series/>

Sadek, S. S. ve Rahim, M. I. A. (2019). Experimental approach using the collage art to empower the heritage of touristic advertisement. *Journal of Architecture, Arts and Humanistic Sciences* 4(16), 499-522. DOI: 10.21608/mjaf.2019.11769.1129

Salvador dali. (2023). Artchive. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://www.artchive.com/artwork/illuminated-pleasures-salvador-dali-1929/>

Sarı, S. (2019). *Bilgisayar destekli kolaj tekniği ile yeniden üretimler* (Tez No. 592073) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Schwitters. (2023). Aesthetica magazine. Erişim 25 Aralık, 2023, <https://aestheticamagazine.com/schwitters-in-britain-london/>

Seitz, W. C. (1961). *The art of assemblage*. Publisher: The Museum of Modern Art: Distributed by Doubleday.

Semerci, K. (2020). *Görsel hafıza ve kolaj* (Tez No. 617587) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Shields, J. (2014). *Collage and architecture*. Routledge.

Sönmez, B. (2022). *Collage in urban design: A critical review of design thinking* (Tez No.762975) [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Taş mescit. (2023). Çankırı Valiliği. Erişim 23 Aralık, 2023, <http://www.cankiri.gov.tr/tas-mescit-cemaleddin-ferruh-drulhads>

Turanî, A. (2000). Sanat Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Uz, A. (2023). Kolaj tekniği ve yaratıcı sanat eğitimi için önemi. *İdil Dergisi*, 108, 1082-1094. <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1689587534.pdf>.

Yıldırım, M. (2019). Dijital sanat ve kolaj. *Ekev Akademi Dergisi*, 23 (80), 319-338. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2592472>.

Yıldız, P. (2021). *Kolaj tekniğinin yögrumsal bir dil olarak afiş tasarımında kullanımı ve uygulamalar* (Tez No.681118) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Zülfügarlı, N. (2019). *Konstrüktivizm 'de kolajın afiş tasarımındaki yeri ve günümüz uygulamaları* (Tez No.566444) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.